

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

LGBTQ+ komunita a vnímání diskriminace na základě sexuální orientace ze strany české společnosti

Bakalářská práce

Autor: Bára Švejdová

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Hradec Králové, 2024

Zadání bakalářské práce

Autor: Bára Švejdová

Studium: F21BP0121

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: **LGBTQ+ komunita a vnímání diskriminace na základě sexuální orientace ze strany české společnosti**

Název bakalářské práce AJ: The LGBTQ+ community and perception of discrimination based on sexual orientation in Czech society

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je zjistit, jak se vybraný segment české společnosti staví a jakým způsobem vnímá odmítání a diskriminaci LGBTQ+ komunity na základě sexuální orientace ze strany majoritní české společnosti. K získání informací souvisejících s vybraným tématem budou potřebná data shromažďována pomocí kvalitativní metody. K uskutečnění kvalitativního výzkumu bude využita forma osobních rozhovorů, s předem daným scénářem a otázkami, přičemž samotný výzkumný vzorek bude upřesněn během vypracovávání práce.

Beňová, K. 2007. Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Praha: Úřad vlády ČR.

Brzek, A., Pondělíčková, J. 1992. Třetí pohlaví? Praha: Medica.

Janošová, P. 2000. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum.

Kraus, B. 2014. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál.

Procházka, I., Janík, D., Hromada, J. 2003. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR. Praha: Gay iniciativa v ČR.

Smetáčková, I., Braun, P. 2009. Homofobie v žákovských kolektivech. Praha: Úřad vlády ČR.

Spoustová, I., Králíková, A., Fialová, E. 2008. Nenechte se diskriminovat a nedovolte to jiným. Praha: Gender Studies.

Zadávací pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.12.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne

Podpis autora/autorky

Anotace

ŠVEJDOVÁ, Bára (2024). *LGBTQ+ komunita a vnímání diskriminace na základě sexuální orientace ze strany české společnosti*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2023, 43 s. Bakalářská práce

Bakalářská práce je zaměřena na vnímání diskriminace na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity ze strany majoritní české společnosti, konkrétně na způsoby vnímání českých vysokoškolských studentů. Obsahem práce je představení základních pojmů, které souvisejí s homosexualitou, její historií a s jejím pohledem na nejrozšířenější světová náboženství. V práci jsou řešeny i další sexuální identity. Následně vymezuje hlubší specifikace LGBTQ+ komunity, jaké je její postavení ve světě a pro srovnalost poukazuje na situaci u nás. V závěru teorie je představeno antidiskriminační právo v České republice a organizace, které komunitu podporují. Cílem práce je zjistit, jak vysokoškolští studenti nahlíží na otázku LGBTQ+ a jak vnímají diskriminaci komunity. K dosažení tohoto cíle byly použity polostrukturované rozhovory se studenty. Výsledkem výzkumného šetření je zjištění způsobů, jakým vysokoškolští studenti tuto problematiku vnímají.

Klíčová slova: Diskriminace na základě sexuální orientace, homosexualita, heterosexuality, gay, lesba, homofobie, gender, coming out

Annotation

ŠVEJDOVÁ, Bára (2024). *The LGBTQ+ community and its perception of discrimination based on sexual orientation in Czech society*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2023, 43 pp. Bachelor thesis.

This bachelor thesis focuses on the perception of discrimination based on sexual orientation of the LGBTQ+ community by the majority Czech society, specifically on the perceptions of Czech university students. The content of the thesis is an introduction of basic concepts related to homosexuality, its history and its view on the most widespread world religions. Other sexual identities are also addressed in the thesis. Afterwards, it defines the deeper specifications of the LGBTQ+ community, what its position is in the world and points out the situation in our country for comparison. The theory concludes with an introduction to anti-discrimination law in the Czech Republic and the organisations that support the community. The aim of the thesis is to find out how university students view the LGBTQ+ issue and how they perceive discrimination against the community. To achieve this goal, semi-structured interviews with students were used. As a result of the research investigation, the ways in which university students perceive the issue are identified.

Keywords: Discrimination based on sexual orientation, homosexuality, heterosexuality, gay, lesbian, homophobia, gender, coming out

Poděkování

Mé poděkování a veliká vděčnost patří především PhDr. Miroslavu Jouklovi, Ph.D. za vstřícnost, ochotu a cenné rady po celou dobu zpracovávání mé bakalářské práce. Zároveň děkuji své rodině a blízkým za trpělivost a podporu, které se mi od nich při psaní dostávalo.

OBSAH

ÚVOD	10
1. VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ	11
1.1 Diskriminace na základě sexuální orientace	11
1.2 Homosexualita.....	11
1.3 Heterosexualita.....	12
1.4 Gay	12
1.5 Lesba	12
1.6 Homofobie.....	13
1.7 Gender	13
1.8 Coming out.....	13
2. HOMOSEXUALITA	14
2.1 Historie homosexuality	14
2.2 Homosexualita z pohledu náboženství.....	15
2.3 Křesťanství	16
2.4 Židovství.....	17
2.5 Islám	17
2.6 Vnímání homosexuality v naší společnosti dnes.....	18
2.7 Výzkumy v oblasti homosexuality a diskriminace.....	18
3. DALŠÍ SEXUÁLNÍ IDENTITY	20
3.1 Bisexualita.....	21
3.2 Transgender a transsexualita	22
3.3 Asexualita.....	23
3.4 Queer	23
4. LGBTQ+ KOMUNITA.....	24
4.1 Agregace a prosazování zájmů.....	24
4.2 Současná situace LGBTQ+ komunity z pohledu práva ve světě	25
4.3 Současná situace LGBTQ+ komunity z pohledu práva u nás	26
4.4 Homoparentální rodiny	28
5. POSTOJE K LGBTQ+ KOMUNITĚ”	29
5.1 Stereotypy, předsudky a přesvědčení	29
5.2 Antidiskriminační zákon v ČR.....	31
5.3 Organizace podporující LGBTQ+ komunitu	32
6. METODOLOGIE	34
7. ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	38

ZÁVĚR.....	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	49
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	50

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zabývat vnímáním diskriminace na základě sexuální orientace členů LGBTQ+ komunity z pohledu studentů českých vysokých škol. Otázka LGBTQ+ je v dnešní době velmi kontroverzním tématem, a i přesto, že se může zdát přístup naší společnosti k této otázce liberální, stále převládá množství netolerance a předsudků. Značná část populace nadále odmítá všechny formy odlišností a v řešení této problematiky Česká republika za ostatními moderními společnostmi jednoznačně zaostává.

Počet členů LGBTQ+ komunity se u nás ale neustále zvyšuje, a to je jeden z několika hlavních důvodů, proč je třeba toto téma řešit. Moji blízcí, kteří jsou sami příslušníci komunity, byli dalším důvodem a inspirací pro psaní na toto téma. Sama jsem byla velmi často svědkem negativních projevů ze strany české společnosti proti homosexuálům, které byly založeny pouze na základě jejich sexuální orientaci.

Vysokoškolské studenty jsem si pro svůj výzkum vybrala především protože předpokládám, že právě oni budou na základě svého vzdělání nejtolerantnější, chtěla jsem zjistit, zda tomu tak skutečně je, nebo zda je můj předpoklad mylný. Na základě těchto skutečností jsem se rozhodla zrealizovat výzkum, abych zjistila, jak se názory vysokoškolských studentů na toto téma liší, a jakým způsobem je mezi nimi problematika diskriminace na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity vnímána.

LGBTQ+ komunita a témata s ní spojená, jsou v současnosti čím dál tím více relevantní, jelikož se stále větší množství lidí nebojí projevit svou sexualitu. V důsledku toho bylo na tato témata vypracováno značné množství významných studií a textů, které mi pomohly při vypracovávání teoretické části práce. Mezi přední autory, kteří se touto tematikou zabývají, patří zejména Janošová a Brzek. Především jejich texty sloužily jako zdroj informací při zpracovávání teoretické části, která se zajímá o homosexualitu a další sexuální identity, LGBTQ+ komunitu a postoje k ní z hlediska pojmů, termínů a definic.

Výzkumná část práce zahrnuje empirické šetření užšího vzorku lidí, konkrétně, jak již bylo zmíněno, vysokoškolských studentů.

I přes veškeré snahy je v naší společnosti stále hluboko zakořeněna neznalost a negativní postoj vůči homosexuálům a celé komunitě. Z tohoto důvodu doufám, že bude můj výzkum užitečný, posune české znalosti v této oblasti a třeba i někoho přesvědčí, aby přehodnotil svůj vlastní postoj k této problematice.

1. VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ

Tématu sexuálních menšin se v posledních letech věnuje stále větší pozornost. V moderním světě se v důsledku populačních změn zvyšuje počet lidí, kteří se nebojí veřejně přiznat ke své odlišné orientaci nebo o ní diskutovat. Přínosné jsou také propagační a osvětové kampaně. Tato kapitola se zaměřuje na řadu pojmů souvisejících s tématem sexuálních menšin, které je třeba definovat a vysvětlit.

1.1 Diskriminace na základě sexuální orientace

Předním tématem mé bakalářské práce je diskriminace na základě sexuální orientace. S tou se nejčastěji setkávají osoby, které se identifikují jako lesby, gayové, bisexuálové nebo transgender a jiné. Tato diskriminace se ve většině případů projevuje obtěžováním nebo nerovným zacházením ze strany lidí, kteří se jejich odlišné orientace bojí nebo se jim nelíbí.

Obecně můžeme diskriminaci na základě sexuální orientace definovat jako odlišné zacházení s jednotlivcem, kvůli jeho skutečné nebo vnímané sexuální orientaci. (Spoustová et al., 2008) Může k tomu dojít i v důsledku spojení jednotlivce s osobou jiné sexuální orientace. Tyto osoby nemusí být diskriminovány jen na základě své odlišné sexuální orientace, ale mohou být rovněž diskriminovány nebo obtěžovány na základě svého pohlaví nebo genderové identity. (Spoustová et al., 2008)

K diskriminaci na základě sexuální orientace může docházet ze strany náboženských institucí, společností nebo i vlády, např. otázka manželství pro stejnopohlavní páry, nebo umožnění adopce pro stejnopohlavní páry, čemuž se budu blíže věnovat v jedné z následujících kapitol.

1.2 Homosexualita

Slovo homo pochází z řeckého homos, což znamená stejný a slovo sex odvozujeme od výrazu sexus čili pohlaví. (Fifková, 1998) Homosexualitou rozumíme geneticky předurčený stav, při kterém jedinec, za podmínek svobodné volby preferuje jedince stejného pohlaví, za účelem sexuálního a citového kontaktu. (Janošová, 2000) Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav. Homosexuální může být žena i muž. Není projevem pouze lidské civilizace, ale vyskytuje se i u zvířat, nejčastěji u psů. (Pondělníčková et al., 2005)

1.3 Heterosexualita

Tento pojem vznikl na konci 19. století jako prostředek k odlišení od homosexuality. Heteronormativita je v naší společnosti převládajícím sociálním konstruktem, protože je v ní od raného věku zakořeněno, že by se jedinec měl přizpůsobit heterosexuálním normám. Tato sexuální orientace je často vykreslována jako standardní nebo výchozí. Při diskusi o heterosexualitě se běžně hovoří o pojmech jako femininita a maskulinita, které s touto sexuální orientací úzce souvisejí. Femininita je obvykle vnímána jako vlastnost, která přitahují muže, zatímco maskulinita je to, co obdivují ženy. (Sloboda, 2016) Zjednodušeně řečeno, heterosexualita označuje sexuální a citovou přitažlivost mezi jedinci opačného pohlaví, kdy muže přitahují ženy a naopak.

1.4 Gay

Výraz "gay" je přídavné jméno pocházející z angličtiny. Původně mělo významy jako "radostný, bezstarostný, veselý, barevný". (Oxford English Dictionary, 2009) Gay je člověk (konkrétně muž), kterého přitahují jiní muži. Ve 20. století se však tento výraz začal sexualizovat. Následně se toto slovo v USA začalo používat pro homosexuální osoby, zejména pro muže, a tento význam brzy převládl v evropských i mimoevropských jazycích. (Benedeck, 2005)

1.5 Lesba

Výraz "lesba" pochází z řeckého ostrova Lesbos, známého díky básnířce Sappó, která ve svých spisech vyjadřovala lásku k ženám. Lesbismus označuje sexuální orientaci žen, které přitahují jiné ženy. Tato sexuální orientace je široce akceptována, v mnoha případech by se dokonce dalo říci, že jsou ženy lesby tolerovány více než muži gayové. Nicméně na světě však stále existují regiony, kde je homosexualita nezákonná a ženy, které se identifikují jako lesby, čelí pronásledování. V moderní době se výraz "lesba" běžně používá ve veřejném diskurzu, i když zdobnělina je považována za nevhodnou. (Superia.cz, 2024)

1.6 Homofobie

Pojem homofobie jako první použil George Weinberg ve své knize *Society and The Healthy Homosexual* (1972). Od této doby se pojem v podstatě nijak nezměnil a zůstal zachován. Smetáčková a Braun (2009) definují homofobii jako strach z homosexuálně orientovaných jedinců, či homosexuality samotné. Tento strach může vést k pocitům odporu až nenávisti, což může způsobit reakce ve formě posměchu, odmítání, či ubližování homosexuálně orientovaným lidem. Naopak Ondrisová (2002), chápe pojem homofobie jako ne zcela adekvátně přesné vysvětlení a tvrdí, že pravý smysl definice pojednává o strachu z rovnosti, ne o strachu z lidí odlišné sexuální orientace. Samotná homofobie vzniká na principu genderu, podle kterého jsou všichni lidé rozdělení na ženy a muže. (Smetáčková a Braun, 2009)

1.7 Gender

Výraz gender úzce souvisí s pohlavím a též se sexualitou. Ačkoliv by se mohlo jevit, že gender a pohlaví je jedno a to samé, není tomu tak. Pohlaví se používá k označení anatomických a fyziologických znaků, které definují mužské a ženské tělo, gender se naopak týká psychologických, sociálních a kulturních rozdílů mezi muži a ženami. (Giddens, 2013) Sloboda (2016) ve své knize definuje gender jako sociální konstrukci mužství a ženství. Gender je všudypřítomný a formulují ho kulturní a sociální představy o mužích a ženách, co je mužské a co ženské. Rozumíme tím tedy to „*co by muž a žena měli v určitých situacích dělat a jakým způsobem by se měli chovat.*“ (Sloboda, 2016, s. 27)

1.8 Coming out

Slovo coming out pochází z anglického slova come out, což znamená vyjít najevo. Jedná se o celoživotní proces, při kterém homosexuální jedinec přestává skrývat svou sexuální orientaci a odhaluje tuto identitu svému okolí. (Horváthová a Buryánek, 2002) Coming out neboli proces sebeuvědomování, může být pro některé jedince velmi složitý až traumatický, což může vést k depresím, či sebevražedným tendencím. (Brzek a Pondělíčková, 1992)

Procházka (2002) uvádí, že nejdůležitější složkou v období coming outu jsou pro jedince jeho vlastní rodiče, kteří by jejich dětem v období coming out měli nabídnout pomoc a snažit se jim porozumět. Odmítnutí ze strany rodičů může mít pro homosexuálně orientované dítě fatální následky v podobě užívání drog, sebevražedného jednání, apod. (Procházka, 2002)

2. HOMOSEXUALITA

2.1 Historie homosexuality

Historii homosexuality si popíšeme pouze stručně, jelikož se práce zaměřuje spíše na situaci současnou.

Za autora termínu „homosexualita“ považujeme maďarského lékaře Karla-Maria Benkerta. Tento termín poprvé použil v roce 1869 a měl charakterizovat lásku muže nebo ženy k jiné osobě stejného pohlaví. Schopnost sexuálně reagovat na osobu stejného pohlaví, být jí vzrušován nebo s ní provozovat sexuální aktivity je podle Benkerta rovněž zahrnuto v definici sexuálního vztahu. (Brzek a Pondělíčková, 1992)

Podobně jako heterosexuální chování, i chování homosexuální existovalo ve všech dobách a ve všech civilizacích. Koncept homosexuality byl vlastně po celou dobu od svého vzniku stejný. Rozdíl v pojetí určuje spíše vnímání homosexuality ve společnosti a to, nakolik byla či nebyla akceptována způsoby jako heterosexualita. (Brzek a Pondělíčková, 1992)

Homosexualita byla po většinu času své existence považována většinou obyvatelstva, dokonce i lékaři, za mentální poruchu a nemoc.

Během nástupu fašistického režimu a druhé světové války se odpor vůči homosexualitě a homosexuálům samotným výrazně zvýšil. Hitler prosazoval kastraci homosexuálů jako prostředek k odstranění orientace na stejné pohlaví, což vedlo k tomu, že v roce 1940 měli homosexuálové na výběr mezi kastrací a internací v koncentračních táborech. (Fanel, 2000) Těm, kteří se rozhodli pro druhou možnost, často hrozila kastrace v táborech i tak, nebo se v závažnějších případech stali předmětem nacistických lékařských experimentů. Období druhé světové války a nacistického režimu se vyznačuje brutálním pronásledováním homosexuálů v Německu. Přesný počet homosexuálních jedinců, kteří zahynuli v koncentračních táborech, zůstává nejistý, odhady však hovoří o čísle blízcím se 50 000. (Janošová, 2000)

Spolky, které se homosexualitou zabývají a usilují nejprve o odstranění trestnosti homosexuality, a později také o ukončení diskriminace homosexuálních lidí, se začínají tvořit až na konci 19. století. (Janošová, 2000)

V návaznosti na to, se u nás postupně začala dekriminlizovat homosexualita. Československo bylo jednou z prvních zemí na světě, která v polovině 60. let 20. století dekriminlizovala homosexualitu, ale jak mnozí autoři poznamenávají, tato dekriminlizace byla víceméně jen právním krokem. V roce 1961 totiž došlo k zavedení nového trestního zákoníku. Ten stanovil, že za trestné je považováno provozování sexuálních aktivit mezi

osobami stejného pohlaví starších než 18 let a nezletilým. Přesto však diskriminaci homosexuálů tento zákoník zcela neodstranil. Stát zakázal šíření informací spojených s homosexualitou a také zakázal zakládat sdružení nebo organizace podporující homosexualitu. Státní bezpečnost měla zároveň přístup k seznamům homosexuálů, které byly často využívány k jejich manipulaci a zneužívání. To způsobilo, že si většinová společnost osvojila řadu negativních předsudků vůči homosexuálům. Někteří z nich raději potlačovali své emoce a touhy a uzavírali manželství spíše z praktických než citových důvodů. (Janošová, 2000)

Teprve od roku 1988 začíná v Praze, v Brně i v dalších českých městech vznikat značné množství spolků, klubů, barů, diskoték a dalších aktivit LGBTQ+ komunity.

Od druhé poloviny 90. let sehrává klíčovou roli životě LGBTQ+ komunity internet, díky kterému se začala LGBTQ+ témata objevovat ve veřejných médiích. Kromě toho se objevují společenské akce pro členy LGBTQ+, různé filmové festivaly, na nichž se promítají filmy s LGBTQ+ tematikou a obsazení herci jsou také členy komunity, konají se různé a v té době velmi významné gay a lesbické společenské akce. V tomto období vznikají neustále nejrůznější sportovní, kulturní a společenské LGBTQ+ skupiny. Tyto akce však často zaniknou stejně rychle, jako se objeví. (Fanel, 2000)

I přes to, že je dnes problematika homosexuální orientace velmi diskutovaným pojmem, stále neexistuje jednoznačná odpověď na otázku, proč a jak homosexualita vzniká. Mezi nejčastější příčiny vzniku homosexuality patří genetické faktory, vliv na vývoj plodu v prenatálním období, vliv prostředí, ve kterém člověk vyrůstá a vliv sexuálního svedení či zneužití. (Horváthová a Buryánek, 2002)

2.2 Homosexualita z pohledu náboženství

Česká republika patří mezi nejvíce ateistické země světa. Při sčítání lidu v roce 2021 se ke křesťanské víře bez ohledu na církve přihlásilo 13 % lidí, k islámu se u nás hlásí zhruba 0,2 % a k židovství je to velmi malý zlomek populace – pouhých cca 1300 obyvatel. (Český statistický úřad [ČSÚ], 2021)

Na druhou stranu, v mnoha jiných zemích hraje náboženství významnou roli. Ačkoli, co se homosexuality týče, v každém náboženství existuje velký počet konzervativců, kteří prosazují k homosexualitě odmítavý postoj, a proto i postoje tohoto náboženství k homosexualitě bývají z těchto pozic většinou odmítavé. Nicméně, objevují se také progresivnější hnutí, která zdůrazňují náboženské učení o odpuštění, nikoli o odsuzování homosexuality a setkáváme se i s tím, že je homosexualita mnohými představiteli z pozice náboženské plně respektována.

V této kapitole se zaměříme na to, jak se různé náboženské pohledy na homosexualitu zaměřují.

V rámci náboženství rozlišujeme tři hlavní typy postojů vůči homosexualitě:

Jako první je postoj odmítavý. V tomto případě je zcela prosazována myšlenka, že homosexuálové si nezaslouží stejná práva jako lidé s orientací heterosexuální. V některých státech jsou homosexuálové stále trestáni mučením, či smrtí, například v Jemenu, Saudské Arábii či v Íránu. (Tesárková, 2019)

„Láska k hříšníkovi, nenávisť k hříchu“ – tento postoj prosazuje myšlenku, že k homosexuálně orientovaným jedincům by se mělo přistupovat se stejnou úctou jako k heterosexuálně orientovaným, ale zároveň homosexuální chování není tolerováno. To znamená, že tato náboženství chápou, že člověk svou sexualitu nemůže změnit, ale musí se snažit svou orientaci popřít. (Tesárková, 2019)

Třetím postojem je plné přijetí homosexuality člověka. Takhle orientovaný přístup razí myšlenku, že homosexuálně orientovaní lidé mají mít stejná práva jako heterosexuálové a neberou homosexualitu ani její prosazování jako hřích. (Tesárková, 2019)

2.3 Křesťanství

V současné době existuje významný konflikt mezi homosexualitou a křesťanstvím.

Putna (2012) na to upozorňuje ve své knize, kde se zabývá pojetím křesťanství a homosexuality jako dvou odlišných a neslučitelných identit. Tato netolerance lze přičíst historickému kontextu, kdy byla sexualita osob stejného pohlaví po staletí dlouho stigmatizována a trestána jako "sodomie". (Putna, 2012)

Nicméně několik analýz Bible ukazuje, že biblické obavy týkající se homosexuálního chování se neshodují s naším současným chápáním homosexuality. Tyto studie navíc odhalují, že Bible se homosexualitou nezabývá jako celkem, ale spíše ji odsuzuje a odmítá pouze tehdy, když porušuje jiné morální zásady, podobně jako se chová k heterosexuality. (Helminiak, 2000)

Navzdory těmto zjištěním většina křesťanů stále považuje homosexualitu za těžký hřích a svůj postoj zdůvodňuje odkazem na Bibli. Je však zásadní poznamenat, že takovéto odkazy na Bibli mohou být platné pouze tehdy, pokud se i dnes udržuje pojetí homosexuálního chování, jak bylo chápáno v době jejího vzniku. V tomto období byla homosexualita spojována výhradně se sexuálními vztahy mezi osobami stejného pohlaví a nezahrnovala zpracované chápání homosexuality jako sexuální orientace. (Helminiak, 2007)

2.4 Židovství

V minulosti společnost ve starověkém Izraeli považovala homosexualitu za morální a náboženský úpadek a považovala ji za nepřijatelnou. Judaismus se však spíše než k homosexuálnímu cítění, staví proti praktikování homosexuálních vztahů a sexuálních aktů, stejně jako například islámské náboženství. (Knol, 2010)

V Mojžíšových knihách se o homosexualitě píše, nicméně pohled na ni je zde spíše odsuzující. Později zpracované židovské náboženské texty homosexuální chování nadále odsuzovaly a postoj k homosexualitě se nijak výrazně nezměnil ani v moderní době. Výjimkou jsou progresivní proudy, které se v průběhu let v judaismu rozšířily. V 70. letech minulého století existovala organizovaná hnutí židovských homosexuálů se záměrem tyto lidi sjednotit a vzdělávat je. U nás, vzhledem k minimálnímu zastoupení obyvatel, kteří by vyznávali judaismus, o žádných podobných skupinách zmínky nejsou. (Knol, 2010)

2.5 Islám

Na rozdíl od křesťanské Bible a židovských Mojžíšových knih nejsou v islámském Koránu žádné konkrétní zmínky o homosexualitě. Některé z veršů však mírně na homosexualitu poukazují. Například verš 4:16: „*A ti z vás, kdo jsou proviněni, nechť jsou oba potrestáni. Jestliže litují a napravují své chování, nechte je být. Bůh odpouští a je milosrdný.*“ (Janošová, 2000, s. 38)

Tento verš naznačuje, že pokud je homosexuální chování považováno za přestupek, lidé by měli být omilostněni pouze tehdy, pokud vyjádří lítost nad svou orientací.

Proti homosexualitě se ostře vymezuje prorocký spis Hadith, kde se píše, že pokud muž ulehá k jinému muži, Boží trůn se chvěje a andělé přihlížejí s velkým odporem. Homosexuální chování by podle Hadithu mělo být trestáno strašným trápením a ponížením. (Janošová, 2000) Přestože se samotný posvátný Korán o homosexualitě jako takové nezmiňuje, homosexuální činy jsou trestány. V islámu může mít člověk sexuální vztah pouze se svým manželem/manželkou, cokoli jiného je považováno za cizoložství. Lidé, kteří vykonávají homosexuální činy, jsou považováni za zkažené a jejich jednání je vnímáno jako vzpoura proti Bohu. Lidé, kteří jsou otevřeni sňatku s osobou druhého pohlaví, ale mají jinou orientaci, jsou výjimkou z tohoto pravidla a nejsou považováni za někoho, kdo by porušoval islámské právo. (Janošová, 2000)

2.6 Vnímání homosexuality v naší společnosti dnes

Jak již bylo uvedeno, o tématu homosexuality se v české společnosti začalo otevřeně diskutovat až koncem 80. let minulého století a první skupiny, které se zasazovaly o práva homosexuálů, vznikly až po pádu komunismu. Jak je však homosexualita vnímána v demokratické společnosti dnes?

Míra tolerance k homosexualitě se značně zvyšuje, zejména u mladších generací, a to v důsledku činnosti několika organizací, vlivu médií a zařazení homosexuality do programů sexuální výchovy ve školách. (Janošová, 2000)

Přestože je současný stav v České republice mnohem příznivější než v některých sousedních zemích, homosexuálové u nás stále nejsou společensky rovnoprávní a diskriminace na základě sexuální orientace je v České republice stále velmi rozšířeným jevem. Je to dáno především tím, že heterosexuality je podvědomě vnímána jako jediná přijatelná sexuální orientace a v tomto dojmu se odráží i jednání většiny lidí. (Janošová, 2000) S předpokladem heterosexuality se setkáváme v každodenním životě se často. Lidé se například jen stěží ptají chlapců, zda mají přítele, místo toho se jich obvykle ptají, zda mají přítelkyni. Totéž platí, když se ptají dívek.

V mnoha zemích po celém světě je homosexualita odsuzována, naproti tomu je v jiných zemích již zcela právně akceptována. Česká republika otevřela dveře homosexuálům a jejich právům zatím jen částečně, ale i tak je zřejmé, že se postoje veřejnosti v tomto směru mění.

2.7 Výzkumy v oblasti homosexuality a diskriminace

Výzkumy homosexuality jsou předmětem rozsáhlého zkoumání v různých vědních oborech. Bylo provedeno mnoho studií, které zkoumaly psychologické, biologické a sociokulturní aspekty homosexuality. Vědci se snažili porozumět původu, vývoji a zkušenostem jedinců, kteří se identifikují jako homosexuálové, stejně jako společenským postojům a vnímání této sexuální orientace. Tyto výzkumy přispívají k lepšímu pochopení lidské sexuality a sehrávají zásadní roli při boření stereotypů.

Od roku 2005 je v České republice každoročně prováděn výzkum veřejného mínění o právech homosexuálně orientovaných osob, který provádí Centrum pro výzkum veřejného mínění. V původním průzkumu bylo dotazováno více než 1 000 respondentů na manželství, registrované partnerství a adopci dětí. Řešily se otázky ohledně práva homosexuálních osob na uzavření manželství a jelikož v té době ještě neexistovala možnost registrovaného partnerství, výzkum se ptal i na to, zda by respondenti tento návrh podpořili, či nikoliv .

V roce 2015 provedlo podobný průzkum Centrum pro výzkum veřejného mínění, kterého se zúčastnilo 1 043 respondentů. Tentokrát se téměř polovina respondentů (49 %) vyjádřila pro právo uzavírat manželství, už se nejednalo pouze o registrované partnerství.

Oproti průzkumu z roku 2005 navíc došlo k mírnému nárůstu souhlasu s registrovaným partnerstvím. Otázka týkající se adopce byla v roce 2015 rozšířena také o možnost adopce jedním z partnerů a také o adopci dětí z ústavní péče. (Centrum veřejného mínění, 2015)

Výzkumy Sociologického ústavu ve spolupráci s institucí DEMA prováděné od roku 1993 v pětiletých intervalech ukazují, že postoje jednotlivců k homosexualitě jsou ovlivněny různými faktory včetně pohlaví, věku a vzdělání. Jištění naznačují, že ženy a jedinci s vyšším vzděláním vykazují ve srovnání s muži větší toleranci vůči homosexualitě. Naopak starší jedinci homosexualitu spíše odmítají, jak zdůrazňuje Zvěřina (2003, s. 126).

Profesorka Olga Pechová provedla v roce 2009 studii, která zkoumala výskyt diskriminace na základě sexuální orientace v České republice. Výzkum zahrnoval kvantitativní šetření na vzorku 496 osob s různou sexuální orientací.

Z výsledků vyplynulo, že značná část příslušníků LGBTQ+ komunity zažila fyzické napadení kvůli své sexuální orientaci. Za hlavní pachatele násilí byli označeni cizí lidé nebo spolužáci. Studie dále zkoumala případy slovního obtěžování, přičemž tyto zkušenosti uvedla téměř polovina příznivců komunity. Ženy měly tendenci čelit obtěžování jako ojedinělým incidentům, zatímco muži se setkávali s opakovanými problémy.

Několik respondentů také uvedlo, že zažilo obtěžování na pracovišti, zejména muži, kteří byli terčem homofobních poznámek nebo nevhodného chování. Celkově více než polovina účastníků (56 %) uvedla případy diskriminace, přičemž vyšší výskyt diskriminačního jednání se objevoval byl mezi muži než mezi ženami ve studii. (Pechová, 2009)

Výzkum s názvem "České školy pod lupou: Výzkum homofobie a transfobie ve školách" se zaměřuje na diskriminaci, které musí čelit LGBTQ+ osoby. Tento výzkum, který byl proveden v roce 2016, podpořila ILGA Europe – Mezinárodní asociace leseb, gayů, bisexuálů, transsexuálů a intersexuálů. Studie uplatnila kvantitativní přístup a byla provedena na základních i středních školách. Cílovou demografickou skupinu tvořili žáci a žákyně 8.-9. tříd a studenti středních a vysokých škol. Výzkumu se zúčastnilo celkem 1 314 respondentů, přičemž téměř polovina z nich se identifikovala jako jiná než heterosexuální orientací.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že většina studentů zastává pozitivní postoje k bisexuálním osobám, lesbám a homosexuálům. Postoje k transsexuálním jedincům však byly o něco negativnější. Výzkum také zkoumal sociální distanci mezi respondenty a trans jedinci a odhalil v tomto ohledu nepříznivé postoj.

Na druhou stranu respondenti vyjádřili ochotu akceptovat trans osoby ve škole, ve třídě, a dokonce i v náboženském prostředí.

Portál České školy pod lupou však od 1. února 2021 zrušil svůj provoz a neplánuje pokračovat s žádnými dalšími příspěvky. (České školy pod lupou, výzkum homofobie a transfobie na školách, 2016)

3. DALŠÍ SEXUÁLNÍ IDENTITY

Pokud mluvíme o LGBTQ+ komunitě, je důležité zmínit i další sexuální identity, než je homosexualita, které se do této skupiny řadí.

Pohlavní identitu a orientaci člověka se v současnosti snažíme popsat termínem "sexuální identita". Ta v sobě mísí sociální a kulturní prvky s prvky psychologickými. Jde především o to, jak se jedinec staví ke své genderové identitě a orientaci.

Nedílnou součástí lidské sexuální identity je sexuální identifikace, která se projevuje různými způsoby. Jednotlivci se mohou projevovat prostřednictvím svých vlastních genderových preferencí, představ o vlastním těle, sebe-určení, a také prostřednictvím svých vlastních sociálních a kulturních rolí. Je velmi důležité, aby měl každý člověk možnost svou sexuální identitu vyjádřit bez cítění stigmatizace či diskriminace. Každý z nás má právo svobodně vyjádřit, kým je, bez ohledu na naši sexuální orientaci, a proto bychom měli respektovat sexuální identitu ostatních. Respektování sexuální identity druhých je totiž prospěšné jak pro sebeúctu jednotlivců, tak pro rozvoj mezilidského porozumění. Tito lidé často zažívají osamělost nebo izolaci ve společnosti, kde nejsou přijímáni takoví, jací jsou. Z toho mohou vyplývat úzkosti, deprese a další psychické problémy, které mohou mít škodlivý vliv na fyzické zdraví. I přes tyto člověku škodlivé faktory, naše společnost má stále spíše negativním názory na lidi s odlišnou sexuální identifikací, ti tedy často čelí diskriminačnímu chování.

Existuje mnoho různých možností pro označení sexuální identity. Mezi ně patří jak heterosexuální, tak homosexuální, ale i další, jako například bisexualita, pansexualita, asexualita, queer a jiné. Každá sexuální identita je unikátní a je důležité, aby mohl každý tu svou vyjadřovat beze strachu, ať už je jeho orientace jakákoli. (Psychoterapeutická databáze, 2024)

3.1 Bisexualita

Identifikovat bisexualitu a bisexuálního člověka je velmi komplikované. Jasná definice bisexuality ani přesná interpretace tohoto pojmu není dohledatelná. Nejvíce se přikláním k definici bisexuality podle Slobody (2016, s. 60), který ji charakterizuje jako „*chování, při němž může mít člověk hlubší citový vztah a zamilovat se jak do mužů, tak do žen.*“ Zejména bisexuálové jsou ze všech sexuálních identit nepochopeni nejvíce, protože je někteří považují za zbabělé a neschopné identifikovat se jako gayové nebo lesby. (Sloboda, 2016) Na rozdíl od homosexuality a heterosexuality nelze v situaci bisexuálních lidí interpretovat pohlaví osoby jako jednoznačný ukazatel jejich orientace. Z tohoto důvodu jsou bisexuálové často nesprávně klasifikováni jako heterosexuálové a naopak, pokud je jejich partner jiného pohlaví, jsou automaticky řazeni do nevhodných binárních "škatulek", a to pouze na základě pohlaví jejich partnera. V důsledku toho je bisexualita často popírána a vnímána jako neviditelná identita. (Shaw, 2022) Dokonce se objevují názory, že bisexualita jako taková, vůbec neexistuje.

S tím souvisí názor autorů Scherrera, Kazyaka a Schmitze (2015), kteří doplňují to, že bisexualita je často chápána pouze jako přechodná sexuální orientace, než člověk plně přijme tu svou „opravdovou“ orientaci. Většinou jde tedy o přijetí homosexuality nebo naopak zpětnou cestu k heterosexuality. V tomto pojetí nemá bisexualita status platné orientace. Nicméně, tento druh myšlení podporuje negativní stereotypy a plodí nepříznivé domněnky o váhavosti, nerozhodnosti nebo zmatenosti bisexuálních lidí. Odmítání uznat bisexualitu jako opravdovou orientaci může také vyvolat dojem, že někdo, kdo se identifikuje jako bisexuál, si jen vymýšlí, aby vypadal zajímavě.

I v případě bisexuality hraje hlavní roli pohlaví, kdy právě mužská bisexualita bývá hůře přijímána okolím než ženská bisexualita. Na toto zjištění navazuje Gates (2012), který dodává, že s bisexuální orientací se častěji sebe identifikují snadněji ženy než muži.

I když je možné, aby bisexuální osoba žila v manželském vztahu, je v těchto situacích běžné, že dotyčný lže jak svému partnerovi, tak sám sobě. (Brzek a Pondělíčková, 1992)

3.2 Transgender a transsexualita

Pojem transgender se používá již od roku 1969. Podle Köllena (2016) se v té době používal zejména pro označení jedinců, kteří využívali volbu oblečení jako prostředek k vyjádření své sexuální identity. Feinberg (2000) uvádí různé kategorie transgenderových osob.

První kategorie zahrnuje crossdressery, známé také jako transvestity, kteří se oblékají do oděvů typických pro opačné pohlaví. Crossdresseři se do změn pohlavních rolí zapojují především z rekreačních důvodů a zpravidla neusilují o trvalé změny (Beňová, 2007).

Druhou kategorií tvoří transsexuálové, kteří se silněji identifikují s opačným pohlavím, než jaké jim bylo přiděleno při narození. Transsexuálové často zažívají nepohodlí se svým přiděleným tělem. V rámci této kategorie existují MtF (male-to-female) a FtM (female-to-male) transsexuálové. MtF transsexuálové jsou jedinci, kterým byl při narození přiřazen muž, ale silněji se identifikují jako ženy. Naopak transsexuálové FtM jsou jedinci, kterým byla při narození přiřazena žena, ale silněji se identifikují jako muži. Třetí kategorie zahrnuje drag queens a drag kings. Feinberg (2000) je popisuje jako transsexuály s výrazným smyslem pro styl. Tito jedinci vyjadřují druhé pohlaví prostřednictvím živých, jedinečných a extravagantních kostýmů.

Další skupinu tvoří femininní muži a maskulinní ženy. Charakteristické osoby této skupiny jsou muži, kteří rádi vypadají jako ženy, rádi se líčí, nosí ženské oblečení, ale i svá vlastní těla přizpůsobují obrazu ženskému. Ženy z této skupiny naopak preferují vypadat jako muži, nosí mužské oblečení, nadměrně cvičí, aby tělo vypadalo více jako mužské a některé ženy si dokonce nechávají narůst plnovous a minimální se holí. Drtivá většina příslušníků této kategorie je velmi hrdá na svou jedinečnost a nerada ji skrývá. (Beňová, 2007) Kategorii transgenderových osob je mnohem více, ale výše zmíněné jsou ty, se kterými se můžeme setkat nejběžněji.

3.3 Asexualita

V naší společnosti, kde je normalizovaná určitá úroveň sexuální touhy, se v posledních letech objevilo rostoucí povědomí o tom, že někteří lidé nepotřebují nebo nechtějí sex, aby žili šťastný a spokojený život. Na základních charakteristikách asexuality se shodují definice z mnoha různých zdrojů, ale významy s ní spojené se neustále mění a vyvíjejí, proto si pod pojmem „asexuál“ může každý představit někoho jiného.

Nejčastěji jsem se dočetla, že asexuální jedinci jsou ti, kteří zažívají nedostatek sexuální přitažlivosti či nedostatek účasti na sexuálním chování (Graham, 2007). Z hlediska sexuální přitažlivosti je tedy nepřitahují lidé stejného ani opačného pohlaví. Asexualita však neznamena, že se člověk nemůže identifikovat jako heterosexuál, homosexuál, bisexuál nebo s jinou orientací. Ačkoli ne sexuálně, asexuální osobu můžou přitahovat příslušníci obou pohlaví. Je zřejmé, že všichni jsou jedineční a jiní, zatímco jeden považuje za ideální samotu, druhý by raději sdílel společný život se svým partnerem, ale všechny do jednoho spojuje odpor vůči sexu. Nebaví je, že sexu nic nemají, neposkytuje jim žádný pocit uspokojení a někteří ho dokonce považují za odpuzivý. Asexualita obvykle u jedinců trvá celý život. (Aven, 2006)

Neměli bychom si však plést asexualitu s celibátem, jelikož se tyto dva pojmy výrazně liší. Osoba v celibátu činí volbu zdržet se sexu dobrovolně, obvykle pro osobní či náboženské důvody. (Theofil, 2015) Celibát nevyklučuje sexuální apetit na rozdíl od asexuálních jedinců, kteří pohlavní styk nevyžadují, protože pro ně prostě není přitažlivý.

Asexuálové jsou typičtí tím, že jsou na svou asexualitu hrdí a dobrovolně se k ní hlásí.

3.4 Queer

Pojem "queer" se v české společnosti objevil relativně nedávno, poprvé se o něm začalo mluvit na veřejnosti zhruba v roce 2007. Historicky byl tento pojem vykládán různými způsoby, často byl spojován s pocitem nonkonformity, který však nemusel být nutně negativní. Termín se ale používal také k označení jedinců, kteří se odchylovali od společenských norem a nezapadali do většinové společnosti.

Podle Fafejty (2016, s. 193-194) queer zahrnuje jedince, kteří odmítají předem definované kategorie a snaží se žít autenticky podle vlastního přesvědčení bez ohledu na společenská očekávání. Queer jedinci se brání konformitě a odmítají klasifikace založené na tradičním pojetí genderové identity a fyzických atributů. To znamená, že se pevně nezačleňují ani do ženské skupiny, ani do mužské skupiny a necítí se být fyzicky ani ženou, ani mužem.

4. LGBTQ+ KOMUNITA

Zkratka LGBTQ+ zahrnuje širokou škálu sexuálních menšin, které jsou v této komunitě zastoupeny. Původně tato zkratka označovala lesby, gaye, bisexuály a transsexuály, ale postupně se vyvinula tak, že zahrnuje i další sexuální identity a genderové projevy. Přidání "+" symbolizuje zahrnutí dalších různých definic orientace, identity a potenciální sexuální nejednoznačnosti jedince. Je důležité poznamenat, že za součást komunity LGBTQ+ lze považovat kohokoli s menšinovou sexuální orientací, a to bez ohledu na jeho osobní uvědomění nebo přiznání příslušnosti (Pechová, 2009).

Tato definice však příliš neulehčuje odpověď na otázku, kolik gayů a leseb v naší společnosti vlastně je. Různé výzkumy v závislosti na použité metodologii docházejí k velmi odlišným odhadům o zastoupení homosexuálních lidí v populaci.

Pokud bychom se měli bavit o nejčastěji zmiňovaném údaji, tedy o čtyřech procentech, tak by to znamenalo, že v České republice žije něco málo přes čtyři sta tisíc gayů a leseb, z nichž pouze část je v aktivním věku a pouze zlomek z nich se ke své orientaci otevřeně hlásí. Přitom akceptace této menšiny v naší společnosti závisí právě na viditelnosti otevřených gayů a leseb. V České republice je však ochota k otevřenému přiznání velmi nízká. Strach z odmítnutí a nepochopení sice může mnohé vysvětlit, ale často se nabízí otázka, zda jsou takové obavy v relativně liberální společnosti, jako je ta česká, vůbec nutné. (Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR, 2007)

4.1 Agregace a prosazování zájmů

LGBTQ+ osoby a osoby, kterým na jejich právech záleží, bojovali a bojují za rovná práva zejména pokud jde o manželství, adopci dětí, o zaměstnání, vzdělání, bydlení, rovnost zdravotní péče a ochranu před zločiny z nenávisti. Na rozdíl od sebepožívání a aktivit vlastních jedinců dochází ke sdružování a prosazování společných zájmů.

Stručně představím některé z klíčových aspektů jejich záměrů a cílů.

Zviditelnění a přijetí: Komunita usiluje o zviditelnění a přijetí všech svých členů. Otevřeným vyjadřováním o své identitě se LGBTQ+ osoby snaží zpochybňovat stereotypy, snižovat stigma a podporovat porozumění. (Council on Foreign Relations, 2021)

Rovná práva a právní ochrana: Advokátní úsilí se zaměřuje na zajištění rovných práv a právní ochrany pro LGBTQ+ osoby. To zahrnuje již zmíněný boj za rovnost v manželství, antidiskriminační zákony a přístup ke zdravotní péči. (Council on Foreign Relations, 2021)

Zdraví a dobré životní podmínky: Komunita usiluje o zlepšení duševního a fyzického zdraví

LGBTQ+ osob. Výzkumy ukazují, že se potýkají se zdravotními rozdíly způsobenými společenskou stigmatizací a diskriminací. (Council on Foreign Relations, 2021)

Vzdělávání: LGBTQ+ organizace se snaží vzdělávat veřejnost v oblasti sexuální orientace a genderové rozmanitosti. Podporují informovanost, vyvracejí mýty a poskytují zdroje pro spojence.

Intersekcionalita: Komunita si uvědomuje, že LGBTQ+ identity se prolínají s dalšími aspekty života člověka (jako je rasa, etnický původ a zdravotní postižení), a proto se zasazuje o inkluzivní přístup, který řeší více forem diskriminace. (Ormsbee, 2012)

Podpůrné sítě: Vytváření bezpečných prostor a podpůrných sítí je pro komunitu zásadní. LGBTQ+ organizace nabízejí poradenství, komunitní centra a linky pomoci, které spojují osoby se stejnými nebo podobnými traumatickými zkušenostmi. (Platt, Wolf, Scheitle, 2018)

4.2 Současná situace LGBTQ+ komunity z pohledu práva ve světě

Vnímání homosexuality prošlo v průběhu dějin mnoha proměnami. Mnoho zemí po celém světě začalo přijímat myšlenku manželství a adopce dětí osob stejného pohlaví nebo alespoň oficiálně uznávat registrovaná partnerství. Navzdory významnému pokroku v oblasti práv LGBTQ+ komunity stále existuje několik zemí, kde její členové nemají stejná práva jako heterosexuální jedinci. I Přesto je však v řadě zemí patrný nárůst tolerance vůči sexuálním menšinám.

Tato rostoucí tolerance je patrná i na legislativní úrovni, kdy mnoho států přijímá zákony podporující práva sexuálních menšin. Co se Evropy týče, k největšímu nárůstu počtu sňatků osob stejného pohlaví, došlo zejména v západoevropských zemích. V Nizozemsku umožnily svazky párům stejného pohlaví velmi brzo, již v roce 2001. V roce 2005 došlo k povolení i ve Španělsku. O několik let později, v roce 2013, došlo k legalizaci ve Spojeném království a ve Francii, v roce 2014 v Lucembursku a v roce 2015 dokonce u našich sousedů v Německu.

Současný trend legalizace stejnopohlavních manželství se však neomezuje pouze na západoevropské země, ale zasahuje celý západní svět. (Pew Research Center, 2017)

Stejnopohlavní manželství bylo uznáno například na Novém Zélandu, kde bylo legalizováno v roce 2013, v Austrálii v roce 2017. Ve Spojených státech otevřel cestu k manželství osob stejného pohlaví na federální úrovni v roce 2015 Nejvyšší soud, který označil omezení homosexuálních párů za protiústavní. (BBC News, 2015)

Zatímco západní země směřují k většímu přijetí a podpoře sexuálních menšin, východoevropské země zaujímají úplně odlišný přístup. Mnohé z těchto zemí nejenže zakazují stejnopohlavní manželství, ale tento zákaz zakotvily i ve svých ústavách. Například Maďarsko

změnilo ústavní definici manželství v roce 2012, Chorvatsko a Slovensko následovaly tento příklad v roce 2013, resp. 2014. (Pew Research Center 2017)

Před více než deseti lety, v roce 2013, Rusko zavedlo výrazně restriktivní opatření proti sexuálním menšinám, a to přijetím „zákona proti homosexuální propagandě“ nebo „zákona proti homosexuálům“. Tato legislativa, jejímž cílem je ochránit děti a mladé lidi před vystavením kultury, která "propaguje" homosexualitu, čelila mezinárodní kritice ze strany médií, politiků a aktivistů, kteří ji odsoudili jako homofobní a diskriminační. (Pew Research Center 2017)

Zpráva organizace Human Rights Watch odhalila, že v Ruské federaci přetrvává cílené pronásledování osob s menšinovou sexuální orientací, které zahrnuje případy, jako jsou náhlá zmizení, vraždy a mučení. (Human Rights Watch, 2014)

V důsledku toho existuje mezi západoevropskými a východoevropskými zeměmi opravdu velký rozdíl, a to nejen pokud jde o společenskou akceptaci menšinových sexuálních orientací, ale také pokud jde o právní rámec. Absence jakékoli východoevropské země, která by legalizovala svazky osob stejného pohlaví, spolu se skutečností, že 17 z 26 evropských zemí povolující manželství osob stejného pohlaví, jsou země západoevropské, tento kontrast ještě více podtrhuje. (Pew Research Center, 2017)

4.3 Současná situace LGBTQ+ komunity z pohledu práva u nás

Život LGBTQ+ osob je výrazně ovlivněn legislativním výkladem jejich práv, který je rovněž ovlivněn historickými a kulturními faktory. Jednou z nejkontroverznějších otázek v rámci homosexuální komunity je v současnosti uznání manželství osob stejného pohlaví.

V České republice mají nyní páry stejného pohlaví možnost uzavírat registrované partnerství, a to od roku 2006. LGBTQ+ osoby se však domnívají, že to není dostatečné, protože registrované partnerství nemá stejná zákonná práva a výhody jako manželství. Ve skutečnosti existuje více než 100 právních rozdílů mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím. Proto také naprostá většina (95%) LGBTQ+ osob považuje registrované partnerství za nedostatečnou alternativu k manželství a také je toto téma pro komunitu jeden z nejpálčivějších problémů. (Veřejný ochránce práv [KVOP], 2017)

Jedním z klíčových rozdílů, které se týkají párů stejného pohlaví, jsou významná omezení týkající se dětí a péče o nich. Děti z registrovaného partnerského svazku nemají nárok na sirotčí důchod ani na dědictví po svém faktickém rodiči. Faktický rodič obvykle bývá ten nebiologický rodič ve vztahu. Tento rodič není právně uznán jako oficiální rodič dítěte a nemůže jednat jako jeho zákonný zástupce. V důsledku toho, nebiologický rodič nemůže dítě

svého partnera právně osvojit a společná adopce nebo pěstounská péče stejnopohlavních párů není povolena. Zákaz společné adopce stejnopohlavními páry se přičítá obavám, že by mohlo dojít k porušení Úmluvy o právech dítěte, což je postoj, který prosazují různí politici a zejména Aliance pro rodinu, přestože nemá právní oporu. (Veřejný ochránce práv [KVOP], 2017)

Registrovaným partnerům také u nás nevzniká společné vlastnictví. Po úmrtí jednoho z registrovaných partnerů nemá druhý nárok na vdovský nebo vdovecký důchod. Rovněž po smrti nepřichází na druhého nárok na důchod, dávky (nemocenské) atd. (Jsme fér, 2020).

Dne 12. června 2018 byl sněmovně předložen návrh novely občanského zákoníku, jehož cílem bylo legalizovat manželství párů stejného pohlaví a zrušit registrovaná partnerství. Návrh podpořili zákonodárci z různých politických stran včetně ANO, Pirátů, KSČM, ČSSD, STAN a TOP09. Zajímavé je, že jen o dva dny později předložila samostatná skupina jiných poslanců protinávrh, aby bylo manželství ústavně definováno pouze jako svazek muže a ženy. Přestože vládní zákonodárci prosazovali neutrální postoj, vláda se nakonec 22. června 2018 postavila na stranu návrhu zákona podporujícího manželství osob stejného pohlaví, ačkoli samotná novela nevstoupila v platnost. (iDnes, 2018)

Novela zákona o manželství pro všechny v České republice byla znovu předložena v červnu roku 2022, ta ale opět zůstala ležet v Poslanecké sněmovně čekající na schválení, bez výsledně. (Česká justice, 2024)

Nicméně poměrně nedávno, 28.2.2024, sněmovna přijala předlohu návrhu, že páry stejného pohlaví zřejmě budou moci vstupovat do registrovaného partnerství s většinou práv, jaká mají v manželství muž a žena. Omezení by se mělo stále týkat práv k dětem. Tato novela by měla být účinná od příštího roku, odkdy nebudou moci stejnopohlavní páry vstupovat do nynějšího registrovaného partnerství. Původní návrh však zněl, že stejnopohlavní dvojice bude mít možnost uzavírat úplná manželství, ten ale schválen nebyl. (Česká justice, 2024)

ILGA - Europe, evropská pobočka Mezinárodní asociace leseb, gayů, bisexuálů, transsexuálů a intersexuálů, předložila tři návrhy na zlepšení právního a politického prostředí pro LGBTQ+ osoby v České republice.

První návrh zahrnuje zavedení právních ustanovení, která zaručují rovnost v manželství pro všechny občany.

Druhé doporučení se zaměřuje na uzákonění právních předpisů, které přiznávají stejnopohlavním párům právo usilovat o společnou adopci.

Nakonec se organizace zasazuje o komplexní reformu právního rámce týkajícího se uznávání pohlaví, přičemž zdůrazňuje význam spravedlnosti, transparentnosti, sebeurčení a

odstranění neoprávněných požadavků. (Duhová mapa Evropy, Rainbow Europe: Czech Republic, 2022).

4.4 Homoparentální rodiny

Homoparentalita označuje koncept výchovy dětí v homosexuálním páru, ať už se jedná o dvě lesby nebo dva gaye. Ačkoli současná společnost homosexualitu přijímá poměrně více než v minulých dobách, pojem homoparentální rodiny zůstává stále konzervativní.

Každý jedinec má specifickou představu o tradiční rodině, která se utváří na základě osobních zkušeností, společenských vlivů a dalších faktorů. Když se setkáme s odlišnostmi, máme obecně tendenci vnímat tyto rozdíly v negativním světle.

Toto téma navazuje na téma stejnopohlavních párů a společné výchovy dětí z předešlé podkapitoly, proto stojí za zmínku.

Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole, v naší republice jsou stále omezené možnosti pro homosexuální páry, jak se stát rodiči. Velký rozdíl je však mezi tím, zda se jedná o gay pár nebo lesbický pár.

Mužské páry mají tři možnosti, jak se stát rodiči. První možností je náhradní mateřství, i když tato metoda není v České republice právně uznána a spadá do šedé právní zóny. Při tomto procesu se náhradní matka stává zákonnou matkou dítěte a uděluje páru souhlas k adopci dítěte. Dítě však může legálně adoptovat pouze jeden člen páru. (Nešporová, 2021) Hlavní problém vyplývá ze skutečnosti, že stát se na procesu náhradního mateřství nijak nepodílí, takže obě strany nemají žádné absolutní záruky. To se stává problematickým zejména v případě, že se náhradní matka odmítne dítěte po narození vzdát nebo naopak pokud se sama matka bojí, že si pár rodičovství rozmyslí a obává se, že si bude muset dítě ponechat. Kvůli těmto nejistotám se mnoho homosexuálních párů rozhoduje pro náhradní mateřství v zahraničí, kde je tento proces sice dražší, ale nabízí lepší podporu a jistotu, včetně řádného seznámení zúčastněných stran a jasného porozumění mezi náhradní matkou a zamýšlenou rodinou. (Nešporová, 2021)

Lesbické páry mají ve srovnání s homosexuálními páry poněkud hladší cestu k rodičovství. (Kadlecová a Kutálková, 2020)

Pokud jde o početí vlastního dítěte, mají dvě možnosti. První možnost zahrnuje početí se známým dárcem, kterým může být někdo z blízkého nebo vzdáleného příbuzenstva páru. Může to být rodinný přítel, známý nebo dokonce někdo, s kým se pár seznámí na internetu. Výhodou použití známého dárce je, že lesbický pár má znalosti o zdravotním stavu a rodinné anamnéze tohoto muže. Pokud navíc ženy plánují mít v budoucnu další děti, je možné, aby

sourozenci měli stejného biologického otce. Někteří dárci dávají přednost tomu, aby se do života dítěte nezapojovali a soustředili se pouze na dárcovství spermatu.

Existují však i dárci, kteří si aktivně přejí být součástí života dítěte. V některých případech existuje sdílené nebo platonické rodičovství, v takovém případě má dítě dvě matky a jednoho nebo dva otce. Typicky k tomuto uspořádání dochází mezi lesbickým a homosexuálním párem. Takto založený vztah má řadu výhod, mezi které patří například více vzorů zapojených do výchovy dítěte a větší ekonomické zabezpečení. Přináší však také nevýhody, jako jsou potenciální konflikty vyplývající z rozdílných představ o výchově dítěte a rozhodování o důležitých záležitostech. (Kadlecová a Kutálková, 2020)

Druhý alternativní přístup zahrnuje využití anonymního dárce pro početí.

K tomu obvykle dochází na klinikách asistované reprodukce nebo prostřednictvím metod domácího početí. Nicméně české zákony zakazují umělé oplodnění párům žen stejného pohlaví. V důsledku toho musí žena navštívit kliniku v doprovodu muže, který na klinice podpisem formuláře poskytne souhlas s asistovanou reprodukcí. (Kadlecová a Kutálková, 2020)

5. POSTOJE K LGBTQ+ KOMUNITĚ

5.1 Stereotypy, předsudky a přesvědčení

Není pochyb o tom, že názory na problematiku LGBTQ+ jsou spojeny s tématem předsudků a stereotypů. Význam tohoto pojmu nejlépe ve své práci popisuje Allport (2004, s. 39), který předsudek vnímá jako „odmítavý až nepřátelský postoj vůči člověku, který patří do určité skupiny, jen proto, že do této skupiny patří, a má se tudíž za to, že má nežádoucí vlastnosti připisované této skupině.“ Tato definice tedy zahrnuje neoprávněné a často mylné vnímání a nepřátelství vůči osobám, které se identifikují jako součást menšinové skupiny, jako je komunita LGBTQ+.

V naší společnosti mají jednotlivci často tendenci tyto osoby kategorizovat na základě omezených důkazů a informací. V důsledku toho si vytvářejí postoje zakořeněné ve vlastních předsudcích. Následně mohou tito jedinci projevovat nepřátelské chování vůči této menšinové skupině a otevřeně vyjadřovat své antipatie v soukromé i veřejné sféře.

To může v konečném důsledku vést k takovému neoprávněnému jednání, jako je například diskriminace, kdy se jednotlivci snaží vyloučit nežádoucí osoby ze svého sociálního prostředí, pracovních příležitostí nebo je dokonce zbavit jejich základních práv.

Diskriminace často přerůstá ve fyzické napadení, protože jedinec s předsudky podlehne násilnému chování, které je poháněno jeho zvýšenými emocemi. (Allport, 2004)

Předsudky, stereotypy a přesvědčení hrají zásadní roli při utváření lidského vnímání a postojů k sexuálním menšinám. Tyto předsudky mohou významně ovlivnit způsob a celkový postoj, jakým jednotlivci nebo skupiny na LGBTQ+ komunitu nahlíží.

Navzdory tomu, že je komunita v současné době představována veřejnosti mnohem více, ve společnosti je stále mnoho lidí, pro který je tento pojem naprosto nový a neznámý, což vede k nejistotě v jejich přístupu. Navíc klasifikace některých genderových identit, zejména transsexuality, jako poruchy pohlavní identity v Mezinárodní klasifikaci nemocí MKN-10 (F64), může rovněž sloužit jako základ pro negativní předsudky a stereotypy v naší společnosti. (MKN-10, 2023)

5.2 Antidiskriminační zákon v ČR

Diskriminace na základě sexuální orientace je v České republice nezákonná. Právní rámec upravující tento zákaz je však v českém právním řádu roztržštěný a nejednotný, což vede k rozdílné úrovni ochrany před diskriminací v závislosti na tom, z jakého konkrétního důvodu k diskriminaci došlo.

Diskriminaci na ústavní úrovni řeší Listina základních práv a svobod, v zákoně č. 198/2009 Sb. Antidiskriminační zákon. (Sochorová a Plešková, 2009) Tento zákon přijatý v roce 2009 se od doby své účinnosti doteď nezměnil. Zajišťuje rovný přístup k různým právům bez diskriminace na základě konkrétních nebo jiných důvodů. Sexuální orientace spadá v tomto zákoně do kategorie "jiné postavení". (Sochorová a Plešková, 2009)

Antidiskriminační zákon sice zmiňuje zákaz diskriminace ve věcech souvisejících se zaměstnáním, současný zákoník práce ale dostatečně neřeší ochranu před diskriminací v pracovněprávních vztazích a stále dochází k časté diskriminaci LGBTQ+ osob na pracovištích. (Aprofes, 2020) Pracovní právo a přístup k zaměstnání jsou proto zásadními oblastmi pro ochranu práv LGBTQ+ osob vzhledem k tomu, že jsou v této oblasti života často vystavovány diskriminaci.

V dalších oblastech, jako je vzdělávání, poskytování sociálních výhod, zdravotní péče, poskytování služeb včetně bydlení, býval zákaz diskriminace upraven nedostatečně nebo vůbec. (Olahová, 2014) Nícméně to už je dnes jinak. Například v již zmíněném vzdělávání se Antidiskriminační zákon vztahuje jak na přístup ke vzdělání, tak jeho poskytování. Mimo jiné zakazuje diskriminaci právě na základě sexuální orientace. Pokud dojde v přístupu ke vzdělání k diskriminaci, může se osoba bránit u soudu a žádat, aby škola upustila od diskriminace, aby byly odstraněny následky diskriminačního zásahu a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění (např. omluva). (Veřejný ochránce práv, 2017)

Ten, kdo jinému způsobí újmu pro jeho sexuální orientaci, mimo školní prostředí, se podle zákona o přestupcích dopustí přestupku proti občanskému soužití, přičemž Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k diskriminaci došlo. (Zákony pro lidi, 2018)

Antidiskriminační zákon, který by komplexně zakotvoval právo na rovné zacházení a diskriminaci na základě sexuální orientace, dosud nebyl zaveden, ani nebyly zmínky o žádném podobném návrhu. Přijetí takového zákona by však posílilo záruky proti diskriminaci související se sexuální orientací, a to zejména v odvětvích, kde je v současné době odpovídající

ochrana nedostatečná. Vzhledem k významu této právní zásady pro osoby, které se setkávají s nerovným zacházením na základě jejich sexuální orientace, nelze nutnost přijetí tohoto právního předpisu přeceňovat.

5.3 Organizace podporující LGBTQ+ komunitu

V České republice existuje řada organizací, sdružení a klubů, které se věnují pomoci a obhajobě LGBTQ+ komunity s cílem o ní zvýšit informovanost a zlepšit celkovou kvalitu jejich života. Jsou to komunity lidí, kteří aktivně podporují zájmy menšiny, jako je prosazování rovnosti manželství, podpora porozumění LGBTQ+ problematice a boj proti vzniku předsudků a stereotypů.

Mezi těmito organizacemi vyniká Prague Pride jako významná a široce uznávaná nevládní nezisková organizace. Jejím hlavním cílem je vytvořit respektující a bezpečné prostředí pro LGBTQ+ osoby, kde mohou svobodně vyjádřit své pravé já. Prague Pride hraje zásadní roli při pomoci LGBTQ+ osobám na jejich cestě k sebepřijetí a odhalení jejich sexuální orientace. V rámci České republiky usiluje o vytvoření rovných podmínek, nabízí podporu a řeší případy diskriminačního násilí. Kromě toho se Prague Pride aktivně zapojuje do vzdělávacích iniciativ v rámci škol, firem a různých profesních oblastí.

Prague Pride významně přispěl LGBTQ+ komunitě prostřednictvím různých iniciativ. Jedna z iniciativ je například Jsme fér, kterou Prague Pride založili a každoročně pořádají festival Prague Pride. Dále založili poradnu Sbarvouen.cz a spustili projekt #ozvise, jehož cílem je bojovat proti násilí způsobenému předsudky. Ve snaze o propojení členů komunity, Prague Pride založil také první LGBTQ+ komunitní centrum v České republice. (Prague Pride, 2024)

Zmíněnou iniciativu Jsme fér založily v roce 2017 významné organizace jako Amnesty, Logos Česká republika, Mezipatra, Prague Pride, PROUD a Queer Geography. Jejich společné úsilí je zaměřeno na dosažení komplexní rovnosti pro LGBTQ+ osoby v České republice. Konkrétně se aktivně zasazují o uznání manželství osob stejného pohlaví, práva na adopci a možnost pěstounské péče pro páry stejného pohlaví. (Jsme fér, 2020)

Sbarvouen.cz není organizace, ale online poradna dostupná všem a provozovaná výše zmíněným sdružením Prague Pride. Projekt iniciovala sebevražda čtrnáctiletého Filipa, který neunesl homofobní postoje české společnosti. Patronkou projektu je jeho teta, moderátorka Ester Janečková. (Sbarvouen.cz, 2014) Pro mnoho lidí není snadné přiznat svou sexuální orientaci sobě i svému okolí, proto vznikla tato poradna. Pomáhá lidem, kteří se potýkají se svou sexuální orientací nebo genderovou identitou. Nejedná se vždy o lidi, kteří mají problém přiznat svou sexuální orientaci ostatním, ale také o rodiče nebo příbuzné těchto osob. Sdružení

se snaží seznámit lidi všech věkových skupin se vším, co potřebují vědět o světě a komunitě LGBTQ+, a to buď prostřednictvím článků, nebo seznámením s osobami, kteří jsou sami členy komunity LGBTQ+. Protože diskriminace a nenávistné chování vůči těmto osobám je z velké části založeno na neznalosti, zdůrazňují, že je důležité, aby se lidé o světě LGBTQ+ dozvěděli co nejvíce. (Sbarvouven.cz, 2014)

PROUD slouží jako platforma zaměřená na podporu rovnosti, uznání a rozmanitosti v různých aspektech společnosti, jako je rodičovství, adopce, vzdělávání, dětství, dospívání, manželství, pracovní prostředí, stáří a práva LGBTQ+. Kromě prosazování nestereotypního obrazu v médiích se PROUD zabývá také otázkami souvisejícími s násilím a diskriminací LGBTQ+ osob. (PROUD, 2014) Jedním z významných projektů, které PROUD realizuje, je iniciativa Neviditelné menšiny, jejímž cílem bylo zviditelnit a zvýšit povědomí o LGBTQ+ mládeži, rodinách a seniorech. Kromě toho se platforma zavázala ke zlepšení školení a vzdělávání odborníků v oblasti sociální práce a pedagogů, aby mohli lépe podporovat LGBTQ+ osoby. (Projekty In. PROUD, 2016)

Do vládních spolků můžeme zařadit Genderovou expertní komoru (GEK), která byla založena v roce 2015. Primárním záměrem GEKu je utváření platformy pro odbornice a odborníky z různých oblastí, kteří dokáží reflektovat genderovou problematiku a aktivně tak přispívat k sestavování a úpravám politiky zaměřené (nejen) na genderovou rovnost. Kromě trhu práce komora působí i v dalších oblastech – sladování pracovního a soukromého života, v problematice genderového násilí, stejně jako sexuálního obtěžování, porodnictví či obchodu s lidmi. Předmětem zájmu by měla být dle Niny Fárové, tajemnice GEK, právě také LGBTQ+ komunita, již by se, stejně jako dalším samostatným tematickým oblastem, měla věnovat sestavená pracovní skupina (GEKCR, 2020)

6. METODOLOGIE

Výzkumný problém

Výzkumný problém bakalářské práce je zaměřen na způsoby vnímání diskriminace na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity z pohledu studentů vysokých škol. Navzdory obecně liberálnímu pohledu naší společnosti na sexuální menšiny totiž stále existuje velké množství předsudků a netolerance, které často pramení z neúplných nebo nepřesných informací o těchto lidech. Z těchto důvodů je důležité šířit znalosti o tomto problému, snažit se vyvracet předsudky, zvyšovat v naší společnosti toleranci a bránit diskriminačnímu chování.

Cíl výzkumu

Hlavním cílem tohoto kvalitativně orientovaného výzkumu je získání názorů vysokoškolských studentů na téma spojené s diskriminací na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity. Vysokoškolští studující jsou zajímaví tím, že již vyrůstali v demokratické společnosti, mohou mít více poznatků a otevřenější přístup ke zkoumané problematice a s ohledem na své vzdělání jsou pravděpodobně i vnímavější, mají kritičtější názory či postoje k této problematice. Snažím se zjistit, co sami o problematice LGBTQ+ soudí, jak hodnotí otázku diskriminace ve svém vlastním pohledu, ale i z hlediska současné české společnosti, její majoritní části vůči uvedeným menšinám.

Výzkumné otázky

1. Co vysokoškolští studenti soudí o otázce LGBTQ+?

V rámci první výzkumné otázky jsem se podrobněji snažila zjistit, co sami respondenti soudí o otázce LGBTQ+. To zahrnuje zájem respondentů o tuto komunitu a vše s ní spojené, zda byla tato otázka někdy předmětem diskuze respondentů, je jedno s kým byla diskuze vedena, chci především zjistit, jaké názory v rámci těchto diskuzí na téma LGBTQ+ zazněly.

Zjišťuji, jestli respondenti vnímají diskriminaci na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity u nás jako závažný a dostatečně řešený problém a zda jsou se stavem v naší společnosti spokojeni. Zajímá mě, zda spatřují význam v tom se nějak sdružovat, podporovat aktivity komunity, zda se oni sami zajímají, účastní, nebo jsou k tomu vlažní. Dále se zajímám o vnímání rozdílů v zacházení s homosexuálními a heterosexuálními lidmi, zda respondenti tyto rozdíly v zacházení zaznamenali, jestli některý z příslušníků komunity svou situaci tají,

jak se k nim chová okolí a jak to přijímají. Zkrátka co obecně soudí vysokoškolští studenti o české společnosti v jejím přístupu k LGBTQ+ komunitě.

2. Co přesně studenti považují za diskriminaci na základě sexuální orientace?

Druhá výzkumná otázka se zajímá o to, co si respondenti představují pod pojmem diskriminace na základě sexuální orientace, jaké chování považují za diskriminační a co patří mezi hlavní spouštěče tohoto chování.

3. Mají studenti osobní zkušenost s diskriminací na základě sexuální orientace?

V návaznosti na to, ve třetí výzkumné otázce zkoumám životy respondentů, s čímž souvisí i zjišťování toho, zda se setkali, nebo mají nějakou osobní zkušenost s diskriminací na základě sexuální orientace. Ráda bych se dozvěděla, jestli respondenti se zkušeností s vlastní diskriminací situace "spolkli" nebo zda nějakým způsobem jednali, popřípadě na koho se v rámci situace obrátili.

Výzkumný vzorek

Hlavní cílovou skupinou výzkumného šetření byli studenti vysokých škol v České republice. Výzkumný vzorek se skládal ze šesti respondentů – dva z nich se hlásí k heterosexuální orientaci, dva jsou s orientací homosexuální, jeden je bisexuál a jeden asexuál. Každý vybraný respondent je studentem třetího ročníku bakalářského oboru, všichni jsou tedy ve věku od 21-22 let.

Vybraný výzkumný soubor byl získán metodou samovýběru, na základě mých osobních kontaktů s respondenty. Ti byli osloveni prostřednictvím sociálních sítí s otázkou, zda jsou ochotni se do výzkumu zapojit. Zároveň obdrželi k vyplnění informovaný souhlas s nahráváním a zpracováním jejich odpovědí získaných z rozhovorů.

Přestože se může zdát, že se touto problematikou zabývají hlavně studenti humanitních oborů, při výběru respondentů nebyly brány žádné ohledy na obory, které jednotliví respondenti studují. Stejně tak nebyl kladen důraz na specifickou sexuální orientaci, věk, či pohlaví. Jediným kritériem bylo studium na vysoké škole, která se nachází na území České republiky. Konkrétně byli osloveni studenti z Vysoké školy ekonomické (VŠE), Masarykovy univerzity (MUNI), Univerzity Karlovy (UK), Univerzity Hradce Králové (UHK) a Univerzity Pardubice (UPCE).

Metoda získávání dat

Pro tento kvalitativní výzkum byla použita metoda polostrukturovaných rozhovorů, které byly vedeny se šesti vysokoškolskými studenty. Polostrukturované rozhovory bývají volnější, flexibilní, ale stále zachovávají organizovanost, proto jsem si tuto metodu zvolila. Výhodou je, že pokud by se respondentům zdálo, že jsme toho k rozhovoru probrali málo, je snadné to dovysvětlit, pokud by se naopak stalo, že by některé otázky byly pro někoho až příliš osobní či nevhodné, jejich formulace může být pozměněna nebo úplně vynechána.

Na úvod, před začátkem samotných rozhovorů, byly představeny hlavní cíle mého výzkumu a popsány způsoby, které respondentům zajistí anonymitu při následném zpracování dat. Respondenti byli samozřejmě obeznámeni s faktem, že celý rozhovor bude nahráván na diktafon za účelem zpracování dat pro bakalářskou práci. Pokud měli dotazování nějaké otázky k povaze výzkumu, v této úvodní části byl prostor pro jejich zodpovězení.

Na začátek každý z respondentů představil sám sebe, jak by charakterizoval vlastní osobu, zda žije s partnerem či partnerkou, co řeší nebo co právě plánuje. Padly také dotazy na to, zda jsou respondenti věřící.

Po veškerém seznámení došlo na hlavní část – rozhovory, ke každému z rozhovorů jsem měla při ruce scénář s předem stanovenými otázkami.

Každého z respondentů jsem se ptala na 18 otázek, včetně podotázek. Skoro při každém rozhovoru došlo k doplnění dalších otázek týkajících se probíraného tématu.

Rozhovory byly vedeny s každým účastníkem ústně a jak již bylo zmíněno, každý z nich byl nahráván na mobilní telefon. Abych zajistila, že rozhovory proběhnou v prostředí, kde se účastníci budou cítit dobře, nechala jsem rozhodnutí o místě konání zpravidla na nich.

Při prepisování rozhovorů byla použita smyšlená jména, aby byla zachována anonymita všech zúčastněných.

Je nutno dodat, že na základě výběru výzkumného vzorku a výzkumné metody, z výsledků této kvalitativně zaměřené studie nelze vyvozovat obecně platné závěry, protože zahrnuje pouze malý vzorek osob ve srovnání s celkovou populací České republiky.

Zpracování dat

Nahrávky pořízené ze zrealizovaných rozhovorů jsem nejprve přepsala do textové podoby a poté přistoupila k jejich samotnému zpracování. Aby bylo možné propojit přepisy s teorií a existujícími znalostmi, jen jsem nejprve nesystematicky procházela přepisy rozhovorů a dělala poznámky o tom, co by mohlo být pro tento výzkum nejzajímavější a nejvíce přínosné. Následně jsem se přesunula ke kódování přepisů jednotlivých rozhovorů, k čemuž jsem využila program MAXGDA 2022.

Pro části výpovědí, které se týkaly toho, co vysokoškolští studenti soudí o otázce LGBTQ+ jsem používala kód *osobní pohled na LGBTQ+*. To, co přesně respondenti považují za diskriminaci na základě sexuální orientace, bylo podtrženo kódem s názvem *diskriminační chování*. Dále jsem pracovala s kódem *rozdíly v zacházení*, který odrážel výpovědi respondentů ohledně vnímání rozdílů v zacházení s lidmi z LGBTQ+ komunity a heterosexuálně orientovanými lidmi. Další kódy, *osobní zkušenost* a *zkušenost z okolí*, označovaly, zda mají zúčastnění respondenti nějaké zkušenosti s diskriminací na základě sexuální orientace. V návaznosti na to jsem použila kód *závažný problém*, kterým jsem označovala názory respondentů na to, zda vnímají problematiku diskriminace na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity u nás, jako závažný problém. V neposlední řadě jsem v rámci kódu *míra řešení* sledovala postoje respondentů ke způsobům, jakým je v České republice tato problematika řešena.

Na základě porovnání všech výpovědí a hledání některých společných jmenovatelů výše uvedených kódů, které byly následně také srovnány s teorií a současnými poznatky, jsem dospěla k obecnějším závěrům, které si podrobněji představíme v následující kapitole.

7. ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Tato část práce má za cíl zkompletovat a vyhodnotit informace získané výzkumným šetřením, které proběhlo pomocí polostrukturovaných rozhovorů.

Jak již bylo uvedeno, pro přepsání rozhovorů byla, v rámci zachování anonymity respondentů, použita smyšlená jména. Všech šest rozhovorů jsem vedla v domácím prostředí.

Jelikož jsou respondenti nezbytnou součástí tohoto výzkumu, pojďme si ještě před uvedením výsledků výzkumného šetření blíže představit životy mých respondentů.

První rozhovor jsem vedla se slečnou Janou v únoru roku 2024.

Jana je dvaadvacetiletou studentkou Vysoké školy ekonomické v Praze. Hlásí se k heterosexuální orientaci a už dva roky žije se svým přítelem. Po dokončení inženýrského studia by se chtěla usadit a založit rodinu.

Druhý rozhovor probíhal tentýž měsíc s Ondřejem.

Ondřej studuje na Univerzitě v Pardubicích a je mu dvacet dva let. Stejně jako Jana je heterosexuál, je nezadaný, ale tvrdí o sobě, že žádný dlouhodobý vztah nyní rozhodně nehledá. V březnu proběhly dva rozhovory, jeden se slečnou Kateřinou a druhý s Milanem.

Kateřině je jednadvacet let a studuje na Univerzitě v Hradci Králové. Říká, že se nestydí za svou homosexuální orientaci. Nyní je ve vztahu s přítelkyní, která však žije mimo ČR, tudíž mají vztah na dálku. Po studiu se Katka plánuje odstěhovat za svou přítelkyní pryč z České republiky.

Milan se, stejně jako Kateřina, hlásí k homosexuální orientaci. Je to dvaadvacetiletý student Masarykovy univerzity. Milan žije spolu se svým přítelem a po dokončení magisterského studia se oba opět plánují přestěhovat mimo Českou republiku.

Poslední rozhovory byly vedeny na začátku měsíce dubna, a to s Adamem a se slečnou Alžbětou.

Adamovi je dvacet dva let a považuje se za bisexuála. Je studentem Univerzity Karlovy a je svobodný. Říká, že jelikož je bisexuál a přitahují ho obě dvě pohlaví, rád experimentuje a dlouhodobý vztah zatím nechce.

Mou poslední respondentkou je Alžběta. Ta se identifikuje jako asexuálka. Je jí dvacet jedna let a studuje, spolu s Ondřejem, na pardubické univerzitě. Alžběta je ukázkový příklad toho, že i když je člověk asexuál, může žít s partnerem či partnerkou. Alžběta má totiž přítelkyni, se kterou se brzo plánují společně sestěhovat.

Pro větší přehlednost jsou základní informace o respondentech zpracovány v tabulce:

Jméno	VŠ	Sexuální orientace	Stav
Jana	VŠE	Heterosexuální	Zadaná
Ondřej	UPCE	Heterosexuální	Nezadaný
Kateřina	UHK	Homosexuální (Lesba)	Zadaná
Milan	MUNI	Homosexuální (Gay)	Zadaný
Adam	UK	Bisexuální	Nezadaný
Alžběta	UPCE	Asexuální	Zadaná

Tab.1: Základní informace o zúčastněných respondentech

Po představení způsobu života a základních informací mých respondentů si pojdme představit jejich pohledy, způsoby vnímání a názory na vše, co se týká této problematiky.

1. Co vysokoškolští studenti soudí o otázce LGBTQ+?

K první výzkumné otázce bylo vytvořeno několik dalších podotázek, aby bylo zcela jasné, co si o otázce LGBTQ+ studenti myslí.

Jako první jsem se respondentů ptala na to, zda se vůbec o tuto problematiku zajímají.

Všichni respondenti se již nějakým způsobem s LGBTQ+ komunitou setkali, ale ti, kteří sami sebe za součást komunity nepovažují, tedy dva z respondentů, uvedli, že nad problematikou, ani samotnou otázkou LGBTQ+ nijak nepřemýšlí nebo ji vůbec nevnímají, pokud na ni nepříjde řeč. Ti, kteří se považují za její součást byli v rámci této otázky více sdílní.

„Já sem se o tuhle problematiku asi nikdy moc nezajímal, nebo nevím, nijak sem nad tím nepřemýšlel, takže úplně nevím, jak mám odpovědět na to, co o jejich otázce soudím. Nebo jako znám lidi, který patří do komunity, takže jako když oni řešej nějaký problémy s ní spojený, tak poslouchám, ale že bych sám hledal, co se v rámci komunity mění nebo co je novýho, to jako ne.“

Promluvil Ondřej, který uvádí, že dokud není ve společnosti, ve které se nějakým způsobem o otázce LGBTQ+ mluví, tak sám o ní nijak nepřemýšlí. Naopak Kateřina, která považuje samu sebe za součást komunity, měla na tuto otázku značně odlišnou odpověď.

„Tak všechno, co se týče týchle otázky je mi blízký, tímhle tématem a všechno kolem něj mě zajímá, protože se mě to týká že jo...A nejenom mě, většina lidí z mého okolí sem patří. Já, když sem přišla na svoji orientaci, tak sem se úplně odřízla od lidí, co naši skupinu nepodporují, teď už řeším jenom ty, co chtějí řešit tuhle otázku.“

Dalším podtématem první výzkumné otázky bylo to, zda studenti někdy s někým diskutovali otázku LGBTQ+ a pokud ano, jaké zaznívaly názory.

Na tuto otázku odpověděl každý stejně kladně, to znamená, že všichni studenti minimálně jednou diskutovali s někým tuto otázku. Nicméně odpovědi na to, jaké při těchto diskusích zaznívaly názory se u každého lišily. U třech respondentů byly názory, které při diskuzích zazněly, pozitivní. Naopak u druhé poloviny byly názory na věc naprosto negativní až nenávistné. Každý z respondentů považující se za součást komunity uvedl, že nejčastěji diskutoval tuto otázku se svými rodiči, hlavně v průběhu coming outu. Oba heterosexuálně orientovaní respondenti probírali toto téma hlavně se svým okolím, se svými přáteli, kteří jsou taktéž součástí komunity.

V teoretické části se zmiňují o coming outu, o jakožto často traumatickém a pro člověka velmi složitém procesu. Také bylo podle Procházky (2003) uvedeno, že nejdůležitější složkou v období coming outu jsou pro jedince jeho vlastní rodiče. Ti by měli svým dětem být v průběhu tohoto složitého procesu oporou. S tímto a s otázkou jaké v rámci diskuse o LGBTQ+ zazněly názory, souvisí i výpověď Milana.

„Poprvé jsem měl odvahu diskutovat s rodičema tohle téma, když sem jim šel říct, že mezi ně patřím, že sem gej... když sem jim to řekl, úplně sem viděl ty zklamání výrazy, no hlavně u táty, ten začal úplně šít, že sem nemocnej a že mě toho okamžitě zbaví... jejich názory na to moc dobrý nebyly... vlastně byly hrozný.“

Alžběta se na rozdíl od Milana setkala od svých rodičů s naprosto pozitivními a podporujícími názory.

„Já sem to musela probírat s rodičema, protože když sem sama přišla na to, že sem asexuálka, oni ani nevěděli vo co de, vůbec nevěděli vo čem mluvím...když sem vysvětlila, vo co teda de, tak byli rádi, že sem jim to řekla... vod tý doby, dycky když je nějaká eldžibýtýkjů akce, tak tam dou dycky se mnou a zajímaj se o to se mnou.“

Následně jsem s respondenty diskutovala o tom, zda vnímají diskriminaci na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity jako závažný problém. Dva respondenti, kteří na začátku odpověděli, že tuto problematiku moc neřeší, odpověděli takovým způsobem, který navazuje právě na fakt, že se o problematiku moc nezajímají. Odpověděli totiž tak, že nepovažují tuto problematiku za závažnou.

Tazatel: „*Vnímáš teda tenhle problém diskriminace týhle komunity jako závažnej?*“

Jana: „*Asi ne. Myslim si, že se o to nikdo moc nezajímá.*“

Ostatní, to znamená ti, kterých se tato tematika dotýká a na začátku uvedli, že vše ohledně otázky LGBTQ+ je jim blízké, ve svých výpovědích zmínili své názory ohledně toho, jak moc závažný problém diskriminace LGBTQ+ komunity u nás, je.

„Rozhodně je to závažnej problém... prostě ten, kdo to nezažívá, to nikdy nemůže pochopit... někdo, kdo má všechny svoje práva, aniž by se jich musel nějakým způsobem domáhat, nemůže pochopit, jak moc tahle situace závažná je.“

Tvrdí Kateřina, nicméně s naprosto stejnými názory přišli i další dva respondenti hlásící se k jiné než heterosexuální orientaci. Ve spojitosti se závažností mě zajímalo, jestli respondenti považují tuto problematiku u nás za dostatečně řešenou. Podle očekávání odpověděla většina respondentů, že nikoli, pouze jeden respondent řekl, že ano. Tuto odpověď doložil názorem, že čím více členů komunity přibývá, tím více se situace začíná řešit. Na základě odpovědí na následující otázky však můžeme zjistit, že se nejedná o pravdu. Více členů neznamená vyšší míru řešení problému. Sami členové mohou o problematice diskriminace na základě sexuální orientace informovat, nanejvýš ji minimálně omezit, ale pokud se k tomuto problému nepostaví tvůrci zákonů, jak je popisováno v první části práce, diskriminace na základě sexuální orientace u nás nikdy nezačne být řešena náležitým způsobem.

Následně jsem se tedy respondentů ptala, zda jsou spokojeni se stavem, jaký u nás ve spojitosti LGBTQ+ komunitou je.

Téměř všichni, až na jednoho odpověděli, že stav v naší společnosti není adekvátní a že neposkytujeme osobám LGBTQ+ dostatečně tolerantní prostředí.

„Já si myslím, že situace u nás není zas tak hrozná, jak ji všichni berou, dyk by mohlo bejt mnohem hůř, ne?“

Odpověděl Ondřej, naopak Milan měl na tuto otázku výhradně odlišný názor.

„Samozřejmě, že s tou situací tady spokojenej nejsem, není tady nic za co bych měl bejt jako gej spokojenej, tady se dycky akorát něco nadhodí, aby to vypadalo, že to řešej, ale pak se na všechno stejně zapomene... všechno je při starym a nevyřeší se absolutně nic.“

Ostatní respondenti měli na situaci u nás stejný názor, jako Milan. Situace u nás je podle nich nedostatečně řešena a jediný, kdo se o samotné řešení stará, jsou právě členové komunity. S řešením tohoto problému souvisejí také aktivity a organizace, které mají komunitě pomoci dosáhnout kvalitnějšího života a rovných práv. Nejdříve mě ale zajímalo, zda respondenti vidí smysl v tom se sdružovat a zda se oni sami účastní nějakých aktivit na podporu komunity. Každý uvedl, že sice spatřují význam v tom, aby se komunita sdružovala, ale pouze jedna respondentka, Alžběta, uvedla, že se těchto aktivit účastní.

„No tak já dycky jdu s těma rodičema žejo, hlavně teda na prajd, tam sme každej rok.“

Jediný, kdo uvedl, že ho tyto akce vysloveně nezajímají a ani by se jich účastnit nechtěl, byl Ondřej.

„Já tohle fakt nemusim, fakt mě to nezajímá... některý ty lidi tam, mně to přide divný, jako jo, ať se sdružujou, ale já bych na to v životě nešel.“

O žádných organizacích, které komunitu podporují, respondenti nevěděli. Kladně odpověděli pouze dva, jinak si většina na žádné pomocné organizace ani aktivity plánované komunitou nevzpomněla nebo o ničem podobném nikdy neslyšela. Nicméně po doplňující diskusi, až na jednoho, by se podle většiny měli LGBTQ+ osoby rozhodně sdružovat a plánovat akce, jelikož prostřednictvím těchto plánovaných akcí, dávají příslušníci komunity celé společnosti najevo, že každý jsme takový, jaký jsme, a v žádném případě se za to nesmíme stydět. Poslední probíranou oblastí v rámci první výzkumné otázky bylo vnímání rozdílů různých zemí v přístupu k LGBTQ+ a co o tom respondenti soudí.

Každý z respondentů uvedl jako příklad jinou zemi. V teoretické části je stručně popsána situace v Saudské Arábii, kterou zmínil jeden z účinkujících.

Adam:., Tak vim, že když sme byli v Saudský Arábii, tak tam nám říkali, že je tam homosexualita úplně tabu a sou za ní ty lidi trestaný.‘‘ Kateřina:., No tak já třeba vim hlavně o Irsku, protože sem tam dlouhou dobu jezdila... tam sou všichni hrozně tolerantní, tam vo nějakou sexuální orientaci už vůbec nikomu nejde a nikdo to tam neřeší.‘‘

Když jsem se respondentů zeptala, co tedy soudí o rozdílném zacházení v různých zemích k LGBTQ+, každý z nich se nakonec vždy shodl na stejných odpovědích. Pokud bychom porovnali Českou republiku a zemi, kde je homosexualita odmítána velmi radikálními způsoby, v našem případě jsme porovnávali právě zmíněnou Saudskou Arábii, jsme na tom ještě dobře. Pokud však vezmeme v potaz chování společností západní Evropy k lidem LGBTQ+, měla by naše česká společnost na přístupech a chování ke komunitě opravdu zapracovat, jelikož ani sami respondenti nejsou se situací v naší zemi spokojeni.

2. Co přesně studenti považují za diskriminaci na základě sexuální orientace?

Každý si pod pojmem diskriminace na základě sexuální orientace představuje něco jiného. Proto mě v rámci druhé výzkumné otázky zajímalo, co přesně si pod tímto pojmem představují mí respondenti, konkrétně jaké chování považují za diskriminační a co je pro ně pouhým nevinným vtipkováním. Odpovědi se více méně u všech respondentů shodovaly. Všichni považují za diskriminaci u nás hlavně nemožnost sňatku mezi stejnopohlavními páry a také zákaz možnosti společně osvojit dítě z dětského domova či jiného ústavu. Zmíněné rozdíly, jsou těmi nejdůležitějšími, které značně rozdělují heterosexuální a homosexuální vztahy, jak již bylo zmíněno v teoretické části.

Tazatel:., Co si teda představuješ pod tím pojmem diskriminace, co je podle tebe například diskriminační chování vůči komunitě ze strany naší společnosti?

Ondřej:., Tak určitě to, že lesby a gejové nemůžou mít děti... nebo jako nemůžou si je spolu osvojit.‘‘

Následně jsem zjišťovala, zda respondenti vnímají nějaké rozdíly v zacházení s lidmi z LGBTQ+ komunity a heterosexuálními lidmi v České republice. Opět se opakoval stejný vzor odpovědí jako mnohokrát předtím. Dva respondenti odpověděli, že žádné rozdíly v zacházení nevnímají, nebo se s rozdílným zacházením minimálně nikdy nesetkali.

Jana:., *Tak asi určitě tam nějaký rozdíly budou, ale asi nebudou tak velký, protože já sama sem moc nikdy žádný rozdílný chování nezaznamenala.*“

Zbylí respondenti odpověděli, že rozdílné zacházení je v naší společnosti zastoupeno všude, a to především na pracovištích, jeden z respondentů dokonce zmínil, že ho na základě jeho orientace nevzali do zaměstnání.

Milan:., *Určitě jo... já bych řek, že prostě velká část lidí, pokud o vás zjistí, že ste gej nebo lesba nebo prostě nákej příslušník LGBTQ+ komunity, tak dostanou pocit, že nepatříte mezi ty, podle nich (ukazuje uvozovky) ‚normální‘ lidi, a proto maj tendenci se k vám chovat úplně jinak než k heterosexuálům... minule mě kvůli mý orientaci nevzali do práce, nikdo to neřešil.*“

Milanova odpověď potvrzuje zjištění zmíněná v teoretické části práce. V současné době je ochrana před diskriminací v pracovním poměru u nás naprosto nedostačující, osoby hlásící se k LGBTQ+ komunitě jsou v této sféře diskriminovány nejčastěji a ve většině případů nedochází k žádnému postihu diskriminující osoby ani k jinému řešení situace. Čímž se dostáváme, k již zmíněné otázce, zda je situace u nás dostatečně řešena. Mimo to Milan v rámci rozdílného zacházení také uvedl, že ho mrzí a přijde mu absurdní, že nemůže jako homosexuál darovat krev.

Navazující podotázka řešila, co podle respondentů takové diskriminační chování spouští. Adam uvedl, že., *prostě jen ta jejich orientace, na některých to de fakt poznat.*“ Stejně tak reagovali i ostatní respondenti, všech zbylých pět uvedlo, že dalším spouštěčem diskriminace je hlavně specifické chování některých členů komunity.

Co respondenti myslí pod pojmem ‚specifické chování‘, jsem zjišťovala diskusí. Všichni respondenti se shodli a jako příklad specifického chování uvedli ženské charakteristiky u mužů gayů. Svou výpovědí na toto téma navázala Alžběta.

.,*Určitě má vliv hlavně to chování a určitě to je hlavně u těch mužů. Protože ty se prostě oblíkaj víc feministicky, prostě rádi nosej hodně holčičí prvky, a to spoustu lidí pobuřuje.*“

Adam ještě navíc doplnil, že spouštěčem může být mimo chování také mimika. Opět jako příklad uvedl homosexuálně orientované muže.

„Spouštěčem může být hodně často taky chování a mimika ... když má gej třeba výrazně vyšší tón hlasu a mluví hodně jako žensky a třeba i dělá hodně ženský pohyby, tak to taky může hodně lidí naštvat.“

3. Mají studenti osobní zkušenost s diskriminací na základě sexuální orientace?

Poslední výzkumná otázka a její okruh se týkal osobních zkušeností respondentů s touto problematikou. Polovina uvedla, že žádnou osobní zkušenost s diskriminací na základě sexuální orientace nikdy nezažila. Naopak zbývající tři respondenti rozvedli zkušenosti, které v souvislosti s jejich odlišnou sexuální orientací museli zažívat.

Adam: „Jednou vim, že sem šel s jedním klukem venku, bylo to v Praze, ani sme se nedrželi za ruce, ani nic jinýho, prostě sme jenom šli vedle sebe, a prostě najednou z ničeho nic na nás začal pokřikovat nákej starší chlap hrozný vulgarismy ... cejtil sem se v tu chvíli hrozně.“

Kateřina: „Já sem spíš zažila jen takový ty poznámky, že třeba ve škole se mi ostatní holky hodně často posmívaly a často mi třeba nadávaly a měly takový ty klasický poznámky, že se boje, abych se do nich nezamilovala a že sem hnusná lezba ... taky sem pak od nich dostávala zprávy na instagramu, že si nezasloužim žít.“

Milan: „Tak nevzali mě do té práce že jo ... bylo to do jedné firmy v Praze, vypadal sem úplně normálně i celej ten pohovor probíhal normálně ... pak když sem odcházel, tak se mě ten týpek, kterej se mnou ten pohovor vedl, zeptal, jestli sem homosexuál ... nechápal sem, proč se mě na to ptá a co to má společnýho s tou prací, ale samozřejmě sem odpověděl že jo ... nakonec mi ten chlap řek, že nikoho takovýho bohužel do firmy nehledaj.“

Následně jsme s respondenty diskutovali o tom, jak tyto osobní zkušenosti s diskriminací řešili, zda se obrátili na někoho s pomocí a pokud ne, na koho by se potencionálně obrátit chtěli. Všichni tři respondenti, kteří zažili osobní zkušenost, vypověděli, že se na nikoho s pomocí neobrátili, protože i kdyby chtěli, tak by stejně nevěděli na koho.

Adam navíc uvedl, že: „zas tak nic hroznýho se mi nestalo a nikdo by to stejně neřešil,“ stejnou poznámku měla i Kateřina a Milan. Oba odpověděli, že k ničemu tak závažnému nedošlo a že by situace stejně nebyla žádným způsobem vyřešena. To znamená, že všichni ti, kteří uvedli, že se s diskriminací na základě sexuální orientace setkali, nechali raději situaci „vyšumět“, jelikož se domnívali, že by se jejich situací stejně nikdo nezabýval.

Těmito výroky členů komunity opět navazujeme na teoretickou část – problematika diskriminace členů LGBTQ+ si u nás žádá neodkladnou nápravu. Příslušníci komunity potřebují podporu, místo toho se jim dostává pouze nenávisť ze strany většinové společnosti. Navíc jsem se z výpovědí dozvěděla, že lidé ohroženi diskriminací na základě sexuální orientace své zkušenosti s ní ani nenahlašují, nesnaží se vyhledat pomoc, protože ví, že s tím pravděpodobně nikdo nic neudělá.

Na závěr každého rozhovoru jsem se ptala, zda respondenty ještě napadá něco, co by chtěli zmínit, o čem jsme třeba nemluvili, ale dotýká se našeho tématu.

Nikdo z respondentů nedoplnil nic, o čem by se už v průběhu samotných rozhovorů nehovořilo.

Na konec jsem všem poděkovala za účast.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo teoretické a empirické hodnocení vnímání diskriminace na základě sexuální orientace LGBTQ+ komunity. Zaměřila jsem se na studenty vysokých škol a jejich vnímání této problematiky. V rámci výzkumu jsem stanovila tři dílčí výzkumné otázky, na které jsem hledala odpovědi.

Výzkum byl pro mě zajímavým především protože jsem měla možnost získat perspektivu šesti různých lidí, kteří jsou také vysokoškolskými studenty, stejně jako já.

Zajímavost výzkumu spočívala také v rozmanitosti sexuálních orientací respondentů. Pouze dva z nich se identifikovali jako heterosexuálně orientovaní, zatímco ostatní byli členy LGBTQ+ komunity.

Všechny rozhovory probíhaly v přátelské a uvolněné atmosféře a mám pocit, že respondenti ke mně byli otevření a upřímní.

V odpovědích na dotazy byly patrné rozdíly v názorech mezi respondenty, kteří se s touto problematikou přímo setkávají, a těmi, kteří jsou informováni pouze z okolí nebo se o ni nezajímají. Nicméně díky tomu jsem získala různé názory na pochopení této záležitosti, což bylo mým hlavním cílem. Velice jsem ocenila, jak účastníci, kteří se s LGBTQ+ komunitou identifikují, vášnivě hájili svůj pohled na věc, a dokonce vyjadřovali výrazný nesouhlas s tím, jak česká společnost s LGBTQ+ komunitou zachází. Různorodé složení účastníků následně dodalo mému výzkumu hloubku. Vzhledem k tomu, že vysokoškolští studenti byli svědky postupného zviditelňování LGBTQ+ komunity, jsou dobře vybaveni k tomu, aby se k tomuto tématu zasvěceně vyjádřili.

Závěrečná část rozhovorů, která se zaměřila na osobní zkušenost účastníků s diskriminací na základě sexuální orientace, mě překvapila. Navzdory potenciálně znepokojivé povaze příběhů, o které se respondenti podělili, se zdálo, že své zkušenosti odmítají a rozhodli se je jimi dále nezabývat. V celém mém výzkumném vzorku se nevyskytoval radikální odpor nebo nenávist vůči komunitě LGBTQ+. Přesto se zdálo, že odpovědi jednoho respondenta se odchyľují od hodnot a cílů komunity. Názory tohoto respondenta výrazně kontrastovaly s názory většiny, přičemž některé odpovědi vykazovaly velkou netoleranci. V důsledku toho se ukázalo, že můj původní předpoklad, že všichni v mém sociálním okruhu jsou zcela tolerantní, byl nesprávný. Naopak zbývající respondenti projevovali značnou míru

tolerance vůči komunitě a na základě svých výpovědí se důrazně stavěli proti diskriminaci na základě sexuální orientace a souvisejících záležitostí.

Přes značnou míru tolerance, kterou projevovali všichni účastníci, bych pouze dva z nich zařadila mezi aktivisty, i když pasivní. Tito respondenti usilují o změnu a boj proti diskriminaci na základě sexuální orientace, nicméně přiznali, že nikdy nepodnikli žádné konkrétní kroky, které by takovou změnu přinesly.

Každý rozhovor, který jsem vedla, mi sloužil jako odrazový můstek pro ten následující a celé výzkumné úsilí mi poskytlo cenné poznatky o pohledu dalších studentů na danou problematiku. Stojí za zmínku, že si cením i pohledů toho respondenta, který zastává méně tolerantní názory.

Jednou ze slabin, kterou jsem ve svém výzkumu našla, byla absence hloubkových diskusí s respondenty ohledně některých vybraných otázek. Uznávám, že jsem někdy chybovala, když jsem dostatečně nezkoumala hlouběji, což vedlo k promarnění příležitostí k získání potenciálně zajímavých informací.

Nicméně jsem na základě komplexní analýzy výzkumných zjištění přesvědčena, že postoje k vnímání diskriminace LGBTQ+ komunity na základě sexuální orientace v české společnosti jsou u mých respondentů do značné míry podobné. Výsledky mého výzkumu naznačují kolektivní nesouhlas s touto problematikou. Vybraný vzorek studentů z větší části vykazuje ochotu poskytovat příslušníkům komunity přiměřenou podporu a aktivně bojovat proti diskriminaci. Respondenti poskytli uspokojivé odpovědi na všechny mnou položené otázky a ve většině případů splnili má očekávání. S výsledky tohoto výzkumu jsem proto spokojena.

Existuje potenciál pro následné šetření, které by se zabývalo otázkou diskriminace zakořeněné v sexuální orientaci a zaměřilo se výhradně na členy komunity nebo heterosexuální jedince. Zjištění by se nepochybně výrazně lišila. Proto by zkoumání této záležitosti z alternativních úhlů pohledu mohlo sloužit jako základ pro budoucí studie, které by vycházely ze základů položených tímto výzkumem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Allport, G. W. (2004). *O povaze předsudků*. Přeložil Eduard GEISLER. Obzor (Prostor). Praha: Prostor
2. Benedeck, M. (2005). *Gay Praha na přelomu milénia*. Brno: STUD, Původně jako bakalářská práce
3. Beňová a spol. (2007). *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR
4. Brzek, A., Pondělíčková, J. (1992). *Třetí pohlaví?* Praha: Medica
5. Fafejta, M. (2016). *Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti*. Praha: Portál
6. Fanel, J. (2000). *Gay historie*. Praha: Dauphin
7. Feinberg, L. (2000). *Pohlavní štvanci*. Praha: G plus G
8. Giddens, A. (2013). *Sociologie*. Praha: Argo
9. Graham, C. A. (2007) *Asexuality: classification and characterization*. *Archives of Sexual Behavior*
10. Helminiak, D. A. (2007). *Co vlastně Bible říká o homosexualitě?* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)
11. Horváthová, J., Buryánek, J., ed., (2002). *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Lidové noviny
12. Janošová, P. (2000). *Homosexualita v názorech současné společnosti*. V Praze: Karolinum
13. Nešporová, Olga. (2021). *Homoparentální rodiny*. Praha: VÚPSV
14. Ormsbee, J. T. (2012). *The Meaning of Gay: Interaction, Publicity, and Community among Homosexual Men in 1960s San Francisco*. Lexington Books
15. Oxford English Dictionary. (2009). *Second Edition on CD-ROM(v. 4.0)*. Oxford: Oxford University Press
16. Pechová, O. (2009). *Diskriminace na základě sexuální orientace*. *Psychologie*, roč. 3, č. 3
17. Platt, L. F., Wolf, J.K., Scheitle, C. P. (2018). *Patterns of Mental Health Care Utilization Among Sexual Orientation Minority Groups*. *J Homosex*
18. Procházka, I. (2002). *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD Brno
19. Pondělíčková, J. (2005). *O sexualitě a partnerských vztazích*. Praha: Galén
20. Putna, M. (2012). *Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci*. Praha: Torst
21. Shaw, J. (2022). *Bi: The Hidden Culture, History, and Science of Bisexuality*. Harry N. Abrams

22. Sloboda, Z. (2016). *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta
23. Smetáčková, I., Braun, R. (2009). *Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit*. Praha: Úřad vlády ČR
24. Spoustová, I. et al.,. (2008). *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*
25. Zvěřina, J. (2003). *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJ

1. Aprofes. (2020, 26. srpna). *Jak poznat diskriminaci na pracovišti. [Co je diskriminace na pracovišti a jak se bránit | Aprofes](#)*
2. Aven. (2006). *Asexuál: Osoba, která nemá žádný zájem o sexuální hrátky. [>> AVEN Czech Republic<< \(asexuality.org\)](#)*
3. BBC News. (2015). *US Supreme court rules gay marriage is legal nationwide. <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-33290341>*
4. Centrum veřejného mínění (2015, 24. června). *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů. http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7395/f3/ov150624.pdf*
5. Council on Foreign Relations. (2021, 29. ledna). *The Changing Landscapes of Global LGBTQ+ Rights. [The Changing Landscape of Global LGBTQ+ Rights | Council on Foreign Relations \(cfr.org\)](#)*
6. Česká justice. (2024, 28. února). *Sněmovna schválila pro stejnopohlavní páry partnerství s většinou práv manželů. [Sněmovna schválila pro stejnopohlavní páry partnerství s většinou práv manželů - Česká justice \(ceska-justice.cz\)](#)*
7. České školy pod lupou (2016, 27. ledna). *Výzkum homofobie a transfobie na školách, [Česká škola: České školy pod lupou: Výzkum homofobie a transfobie na školách \(ceskaskola.cz\)](#)*
8. Český statistický úřad. (2021, 13. ledna). *ČSÚ představil první výsledky Sčítání 2021. [ČSÚ představil první výsledky Sčítání 2021 | ČSÚ \(czso.cz\)](#)*
9. Duhová mapa Evropy. (2022). *Rainbow Europe max and index: Czech Republic. [Rainbow Europe Map and Index 2022 \(ilga-europe.org\)](#)*
10. Gates, G. J. (2012). *LGBT Identity: A Demographer's Perspective, <https://digitalcommons.lmu.edu/llr/vol45/iss3/2s>*
11. Genderová expertní komise ČR. (2020). *Genderová perspektiva jako součást veřejné agendy. [Genderová expertní komora ČR | Expertní znalosti v oblasti genderu \(gekcr.cz\)](#)*

12. Human Rights Watch. (2014). *Violence and Harassment against LGBT People and Activists in Russia*. [License to Harm: Violence and Harassment against LGBT People and Activists in Russia | HRW](#)
13. iDnes. (2018, 27. června). *Manželství není otázka nároku, ale hodnoty*. [Manželství není otázka nároku, ale hodnoty, řekl v Rozstřelu Výborný - iDNES.cz](#)
14. Jsme fér. (2020). *Důvody a odpovědi*. [Důvody a odpovědi - JSME FÉR \(jsmefer.cz\)](#)
15. Kadlecová, T., Kutálková, P. (2020). *ONA a ONA plánují rodinu: aneb jak jít štěstí naproti*. Praha: Prague Pride
<https://praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/83-ona-a-ona-planuji-rodinu/file>
16. Knol, J. (2010). *Homosexuálně orientovaní lidé a jejich současné postavení v ČR: nerovnosti a změny v postavení*.
https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/36108/KnolJ_Homosexualne%20orientovani_MK_2010.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce PhDr. Martin Kocanda
17. Mezinárodní klasifikace nemocí. (2023). *Prohlížeč struktury klasifikace*. [Prohlížeč | MKN-10 klasifikace \(uzis.cz\)](#)
18. Olahová, A. (2014). *Mediální obraz sexuálních menšin..* Bachelor's thesis. Zlín: Tomas Bata University in Zlín, Faculty of Humanities <https://theses.cz/id/63lsih/>
19. Pew Research Center. (2017a). *A global snapshot of same-sex marriage*.
<http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/12/08/global-snapshot-sex-marriage/> PEW
20. Pew Research Center. (2017b). *Where Europe stands on gay marriage and civil unions*.
<http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/06/30/where-europe-stands-on-gay-marriage-and-civil-unions/>
21. Prague Pride. (2024). *Kdo jsme?* [Prague Pride z.s. - PRAGUE PRIDE](#)
22. PROUD. (2016). *O proudu/projekty*. [projekty \(proud.cz\)](#)
23. Sbarvouven.cz. (2014). *O nás*. [O nás - Sbarvouven](#)
24. Sochorová, P., Plešková, V. (2009). *Antidiskriminační zákon: Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo*. Praha: <https://www.epravo.cz/top/clanky/antidiskriminacni-zakon-59391.html>
25. Superia. (2024). *Co znamená a jaký je význam slova Lesba?* [Kdo je Lesba? Co znamená? Význam pojmu, slova, termínu | Vlastnosti \(superia.cz\)](#)

26. Tesárková, A. (2019). *Homosexualita a rodičovství pohledem žáků středních škol*. Diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Faculty of Humanities. 2019.
<https://theses.cz/id/akd1d4/>
27. Theofil. (2015). *Lidská sexualita "eucharistická" a jako obraz Trojice*. [Lidská sexualita "eucharistická" a jako obraz Trojice - Lukáš Drexler, | Theofil - Bůh, křesťanství, duchovní život](#)
28. Veřejný ochránce práv. (2017). *Diskriminace*. [VOP \(ochrance.cz\)](#)
29. Zákony pro lidi. (2018). *Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)*. [198/2009 Sb. Antidiskriminační zákon \(zakonyprolidi.cz\)](#)

